

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

1

לפני כבוד השופט יעקב שקד

ג'ורדן אלבז
ע"י ב"כ עו"ד משה בן דרור

תובע/מבקש

נגד

איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ
ע"י ב"כ עו"ד שרון לובצקי הס ו/או שחר הרון

נתבעת/משיבה

2

החלטה

3

4

5 לפניי בקשה לאישור תובענה ייצוגית בגין הפחתת תגמולי ביטוח בשל "משתנים מפחיתים" במקרה
6 של "אובדן הלכה למעשה" (או "אבדן גמור").

7

8

א. רקע עובדתי וטיעוני הצדדים

9

10 1. המבקש התקשר עם המשיבה בפוליסות לביטוח חובה ומקיף לרכב: בשנת 2016 רכש פוליסה
11 לראשונה, בשנת 2017 התקשר עימה בחוזה לחידוש הפוליסה ובשנת 2018 עשה זאת שוב
12 (מפרטי הפוליסות צורפו כנספחים 14, 16, 18 לתגובת המשיבה). ההתקשרויות היו באמצעות
13 שיחת טלפון (הקלטות השיחות משנת 2017 ו- 2018 ותמלולן החלקי צורפו כנספחים 4-6
14 לבקשת האישור). בבקשת האישור נכתב שהמבקש התקשר עם המשיבה לראשונה בשנת
15 2017, אך כאמור וכעולה מהמסמכים, ההתקשרות החלה בשנת 2016.

16

17 2. המשיבה, המוכרת בשם "ביטוח ישיר", נוסדה בשנת 1994. פעילותה מבוססת על שיווק
18 ומכירה של פוליסות ביטוח באופן ישיר וללא תיווך סוכן.

19

20

21

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

1 למבקש אירעה תאונה, בעטיה הוכר רכבו כ"אובדן להלכה". ביום 5.12.18 שלחה המשיבה
2 למבקש הודעת תשלום, במסגרתה הפחיתה משווי הרכב סכומים בשל משתנים שונים,
3 ביניהם בגין "ליסינג לשעבר" ו"ירידת ערך קודמת". סך ההפחתות הנ"ל הגיע ל – 8,824 ₪
4 (נספח 9; להלן – **הסכומים המופחתים**).

5

6 המבקש, אשר חלק על ההפחתות, פנה למשיבה ביום 31.3.21 בדרישה להעביר לו את
7 הסכומים המופחתים בשל העובדה כי בעת כריתת החוזה לא הוסבר לו עניין המשתנים
8 המפחיתים, בניגוד לחוזר המפקח על רשות ההון, ביטוח וחסכון מספר 2000/12 מיום
9 13.11.00 שכותרתו "ביטוח רכב (רכוש) – תגמולי ביטוח במקרה של אובדן גמור" (נספח 1
10 לבקשת האישור; להלן - **חוזר המפקח ו – המפקח על הביטוח**) ולכן לא ניתן להחיל על
11 התגמולים המגיעים לו.
12

13

14 ביום 26.4.21 נתקבלה תשובת המשיבה הדוחה את בקשתו, לפיה על פי מפרט הפוליסה,
15 במקרה של אובדן גמור ערך הרכב ייקבע לפי שוויו ביום קרות אירוע הביטוח, על פי מחירון
16 מכוניות משומשות "לוי יצחק" (להלן – **מחירון לוי יצחק**), על הקריטריונים המופיעים בו.
17 מכתב המשיבה כלל נספח לנושא קביעת שווי הרכב בצירוף דוגמאות למשתנים מיוחדים
18 המשפיעים על ערכו, כפי שהופיע במפרט הפוליסה שנשלח למבקש בעת רכישתה לראשונה
19 ביום 7.8.16 (במפרט זה כונו משתנים אלה "משתנים מיוחדים", וכך גם בחוזר המפקח, אך
20 רובם המכריע גורם להפחתת שווי ולכן אכנה אותם – **"המשתנים המופחתים"**).

21

22 בעקבות עמדה זו של המשיבה, הגיש המבקש בקשה לאישור התביעה כייצוגית, לפי חוק
23 תובענות ייצוגיות, תשס"ו - 2006 (להלן - **חוק תובענות ייצוגיות**).

24

א'1. תמצית הטענות בבקשה

25

26 **לעניין העילה האישית**: הסכומים המופחתים הופחתו מבלי שצוינו משתנים אלה בפני
27 המבקש כמשפיעים על סכום השיפוי בעת אובדן גמור בשיחות הטלפון עימו בעת רכישת
28 פוליסת הביטוח המקורית, או חידושה בשנים שלאחר מכן; המשיבה אף לא הכחישה
29 התנהלות זו בתקשורת עם המבקש טרם הגשת התביעה.

30

31 **לעניין עילות התביעה הייצוגית והתאמת ההליך**:

32

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

- 1 א. המשיבה מפרה את הוראות חוזר המפקח בכך שהיא מפחיתה מסכום השיפוי בעת אובדן
2 גמור משתנים מפחיתים, מבלי לציין זאת למבוטחיה בשלב הטרם חוזי; המשיבה
3 הנהיגה לראשונה את ההתקשרות בהסכם ביטוח באופן ישיר וללא סוכן, כך שחלק ניכר
4 ממבוטחיה מתקשרים עימה בשיחת טלפון.
5
- 6 ב. הפרת חוזה: לאור הפרת הוראות חוזר המפקח והוראות החוזר המאוחד בענפי ביטוח
7 כללי, פרק 3.2.1 ופרק 5.3.2 (להלן - **החוזר המאוחד**), שהינם בעלי תוקף מחייב, ומהווים
8 חלק בלתי נפרד מהמסמכים המסדירים את חובותיה החוזיות של המשיבה.
9
- 10 ג. הפרת דין מהותי: הפחתת הפיצוי בגין המשתנים המפחיתים מהווה הפרה של סעיף 3
11 לחוק חוזה הביטוח תשמ"א - 1981 (להלן - **חוק חוזה הביטוח**) והטעייה מכוח סעיף 55
12 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), תשמ"א - 1981 (להלן - **חוק הפיקוח**) לגבי
13 היקף הכיסוי הביטוחי והסייגים לו.
14
- 15 ד. התעשרות שלא במשפט על חשבון המבוטחים: בהפחתת תשלומים תוך הסתמכות על
16 סייגים שאינם כדין (בעוד הפרמיות לביטוח מחושבות לפי מלוא ערך הרכב, ללא הפחתה
17 בגין אותם משתנים).
18
- 19 ה. הפרת חובה חקוקה: לאור הפרת סעיף 55 לחוק הפיקוח, סעיף 3 לחוק חוזה ביטוח,
20 הוראות המפקח על הביטוח והוראות החוזר המאוחד.
21
- 22 ו. הבקשה עומדת בתנאי חוק תובענות ייצוגיות וזו הדרך היעילה וההוגנת להכריע
23 במחלוקת.
24
- 25 8. קבוצת התובעים הוגדרה בבקשת האישור כך:
- 26
27 "כל מי שקיבל ו/או יקבל תגמולי ביטוח מן המשיבה בגין פוליסת ביטוח מקיף
28 לרכב, ב'אבדן גמור' או 'אבדן הלכה למעשה', בסכום מפחות לאור 'משתנים
29 מפחיתים', זאת מבלי שמשנתנים אלו יוצגו לו בשלב הטרם חוזי, במהלך 3 השנים
30 האחרונות ועד למועד אישור הבקשה כתובענה ייצוגית".
31

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

9. הגדרת קבוצת התובעים נובעת מכך שלא הוסבר למבקש בשיחות שקיים עם נציגי המשיבה על אודות המשתנים המפחיתים. נוכח כך שהן נציגי השירות והן פניות הציבור של המשיבה סברו שאין בכך כל פגם, הרי סביר כי כך בוצע כלפי יתר מבוטחי המשיבה. הכרעה בעניין חישוב וכימות גובה הנזק הקבוצתי אינה נדרשת בשלב הבקשה לאישור התובענה כייצוגית, אלא רק לאחריה, ככל שתאושר.
10. לעניין נטל הראייה: יש להעבירו מהמבקש למשיבה בקשר ליתר המבוטחים שכן זהו המקרה בו מידע בעניין השנוי במחלוקת מצוי ברשות הנתבע, והגיונית יותר הסברה שלפיה הוא נהג באופן עולתי כלפי קבוצת אנשים מאשר המסקנה ההפוכה.
11. הסעדים המבוקשים לכל חבר בקבוצה הינם: תשלום פיצוי לרבות חיוב בהשבת הפרשי התגמולים שחברי הקבוצה קיבלו בחסר בצירוף הפרשי הצמדה וריבית; צווי עשה שיורו למשיבה לתקן את התנהלותה ולשלם סכום ביטוח ללא הפחתות בגין משתנים מפחיתים אם אלה לא הוצגו בשלב הטרום חוזי; מינוי בודק שיבדוק את היקף ההפרה ומשכה, היקף חברי הקבוצה, היקף הנזק והתעשרות המשיבה; לחילופין או במצטבר קביעת סעד מתאים, לרבות פיצוי לטובת הציבור; הוראה על פרסום ההחלטה בבקשה ועל תשלום גמול למבקש וב"כ.

א'2. תמצית הטענות בתגובה

12. טענות סף

- א. היעדר עילה אישית: המבקש לא גילה בבקשה כי עובר לחידוש פוליסת הביטוח נשוא הבקשה לאישור שלחה לו המשיבה ביום 27.7.18 מסמך בכתב בעניין "הצעה לביטוח רכב – חידוש" (נספח 17 לתגובה), בו פורט כל הדרוש לפי חוזר המפקח, לרבות גילוי מלא בצירוף דוגמאות בעניין המשתנים המפחיתים, על פי מחירון לוי יצחק.
- ב. מעשה בית-דין: לאור קיום בקשה קודמת לאישור נגד המשיבה בת.צ 16089-01-14 אברהם נ' הפניקס חברה לביטוח בע"מ (27.12.17) (ערעור נדחה בהסכמה; להלן - עניין אברהם), אשר נדחתה, לפיו המשיבה פועלת לפי הוראות חוזר המפקח. כמו כן, בקשה לאישור קודמת בה הועלו טענות דומות ונסתיימה בחוסר מעש לאחר הגשת תגובה, שדינו כדין הסתלקות למעשה, דבר המהווה שיקול לסילוק על הסף (ת"א (מחוזי ת"א) 2201/07 גינת נ' ביטוח ישיר, אי.די.אי. חברה לביטוח בע"מ (1.3.10); להלן – עניין גינת)).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

13. לגופו של עניין, המשיבה מספקת גילוי מלא בדבר המשתתפים המפחיתים כנדרש על פי כל דין: 1
2
- ברכישת פוליסה באמצעות אתר האינטרנט: מוצג גילוי מלא של המידע שיש לספק ולאחר 3
רכישתה נשלחים בדוא"ל מסמכי הביטוח, לרבות מפרט מלא והיקף הכיסויים; כן מוצגות 4
באתר דוגמת הפוליסה לביטוח מקיף, כתבות מידע והסברים על ביטוח רכב, כולל אובדן גמור 5
ולרבות בסוגיית המשתתפים המפחיתים; פעמים רבות לקוח מקבל הצעת פוליסה באתר, תוך 6
גישה למידע מלא כדין, ולאחר מכן כריתת ההסכם מתבצעת בטלפון. 7
8
- בעת חידוש פוליסה: המשיבה שולחת 30 יום טרם תום תקופת הביטוח הצעה בכתב 9
לחידושה, הכוללת אף היא גילוי מלא לעניין המשתתפים המפחיתים טרם ההתקשרות החדשה. 10
11
- ברכישת פוליסה בטלפון: בערוץ רכישה זה שלב הצעת הביטוח נערך בשיחת טלפון. חוזר 12
המפקח מתייחס להצעה בכתב בלבד ולכן אינו חל על ערוץ הרכישה הטלפוני; לא ניתן למסור 13
גילוי מלא בטלפון שכן מדובר בפרטים רבים מדי. לכן, לקוחות שרכשו פוליסה בערוץ זה 14
מקבלים בהזדמנות הראשונה לאחר הרכישה הטלפונית מפרט מלא בדוא"ל, הכולל את כל 15
ההסבר הנדרש לגבי המשתתפים המפחיתים. מכל מקום, גם לקוח הרוכש באמצעות הטלפון 16
יכול לעיין טרם ההתקשרות בכל תנאי הפוליסה באתר; כמו כן, בערוץ רכישה זה עומדת 17
למבוטח אפשרות לבטל את הפוליסה ללא עלות. עד יוני 2021 ניתנו 7 ימים לשם כך, ומאז 18
ניתן לבטל ללא עלות ללא מגבלת זמן. 19
20
14. המשיבה אינה מטעה מבוטחים ולא מתקיים קשר סיבתי, עובדתי ומשפטי, בין אי הגילוי 21
הנטען ובין הפחתת הסכומים: לגבי מבוטחים שבחרו בערוץ הטלפוני ללא הליך קודם 22
באינטרנט, הפחתת הסכומים בגין המשתתפים המפחיתים נעשית על פי מחירון לוי יצחק 23
המוכר והשמיש ביותר בארץ; בעת קבלת הפוליסה והמפרט, הכוללים את כל הפרטים 24
הדורשים גילוי, נחשבים המבוטחים כבעלי ידיעה עליהם ויש לדחות כל טענה להטעיה. 25
26
15. לעניין הסעד: מתן סנקציה לפי חוזר המפקח בדמות פיצוי בגובה הסכומים המופחתים יהווה 27
פיצוי יתר שאינו כדין, עומד בסתירה להוראות חוק חוזה הביטוח, נקבע בחוסר סמכות ולכן 28
בטל; התנהלות המשיבה נבחנה כבר על ידי המאסדר שלא מצא לנכון להורות לשנותה; כל 29
חברות הביטוח משלמות תגמולים בהתאם לשווי הרכב בהפחתת המשתתפים המפחיתים; סעד 30
שכזה יתמרץ מבוטחים להגיע לאובדן גמור שכן ערכו יהא גבוה מערכו טרם התאונה; הסעד 31
המבוקש ייתן פיצוי למרות שלא נגרם נזק. 32
33

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

16. לעניין הקבוצה: עילתו האישית של המבקש נוגעת רק לחידוש פוליסה, כך שאין לכלול בקבוצה רוכשי פוליסה ראשונה.
17. לעניין עשיית עושר ולא במשפט: המשיבה משלמת את מלוא הסכום המגיע למבוטח, לפי שווי הרכב בעת התאונה; דווקא קבלת בקשת התביעה תהווה התעשרות על חשבון המשיבה בקבלת תגמולי ביטוח העולים על שווי רכבי חברי ה"קבוצה"; הטענה לחוסר הסימטריה בין גובה הפרמיה וגובה התגמולים כבר נדחתה בפסיקה (עניין **אברהם**); השבה אינה צודקת, לפי סעיף 2 לחוק עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ט – 1979 שכן למבוטח לא נגרם נזק בפועל; לא מתקיימת עשיית עושר שכן קיים "הסכם אחר", לפי סעיף 6(א) לחוק זה.
18. טענות נוספות: המשיבה עומדת במלוא חובותיה על פי דין ולכן אינה מפירה חובה חקוקה כלשהי; לעניין נטל ההוכחה, טענת התובע כי לא גולה לו מידע רלוונטי היא סתמית וכללית ואינה מצדיקה העברת הנטל למשיבה להוכחה כי סיפקה לו את מלוא הגילוי הנדרש; המבקש לא הוכיח נזק, לא בעילה הביטוחית ולא בעילה החוזית, דבר המצדיק דחיית בקשת האישור, שכן דיני הנזיקין נועדו להשבת המצב לקדמותו. תחשיב הנזק הקבוצתי הנטען על ידו מופרך ומסתמך על הנחות יסוד שגויות ונתונים בלתי רלוונטיים.
19. בקשת האישור לא עומדת בשאר התנאים לאישור תובענה ייצוגית: היעדר קבוצה הומוגנית לגביה מתעוררת שאלה משותפת ויש אפשרות שתוכרע לטובת קבוצה; תובענה ייצוגית אינה הדרך היעילה להכריע בסכסוך שכן מדובר בשאלות פרטניות המחייבות בירור נפרד; המבקש אינו ראוי לשמש כתובע ייצוגי שכן הוא חסר תום לב, בהסתירו את העובדה כי טרם חידוש הפוליסה קיבל מהמשיבה הצעה בכתב לחידושה, הכוללת את כל המידע הדרוש על פי דין.
- א'3. תמצית הטענות בתשובה לתגובה**
20. לעניין בקשת האישור בכללותה: בתגובתה המשיבה **מודה** כי בשלב הטרם חוזי, בערוץ הרכישה הטלפוני, היא אינה מזכירה את המשתנים המפחיתים; משלוח בכתב של הפוליסה והמפרט לאחר כריתת חוזה בטלפון בצירוף אפשרות הביטול ללא עלות במשך 7 ימים אינו מהווה מענה לחבות הגילוי בשלב הטרם חוזי ולא עונה לחוזר המפקח; הנזק אינו נוגע לשווי הרכב בעת התאונה אלא להפרת חובת הידוע טרם הכריתה, כלומר מדובר בעילה ונזק חוזיים

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

- 1 ולא נזיקיים; עשיית העושר מתבטאת, בין היתר, בכך שהמשיבה חוסכת זמן טלפוני של
2 נציגיה להסברת קיומם ומשמעותם של המשתנים המפחיתים, על חשבון חברי הקבוצה.
3
- 4 עוד נטען כי אין לקבל את הטענה כי פירוט משתנים מפחיתים אינו ישים במסגרת שיחת
5 הטלפון. ראשית, התקשרות טלפונית היא אופן פעולתה העיקרי של המשיבה מאז הקמתה,
6 ולכן אל לה לצפות להקלות בשלב הטרם חוזי בשל בחירתה לפעול באופן זה. שנית, המשיבה
7 צריכה לעמוד בדרישות הדין ולא לעשות דין לעצמה. שלישית, הוספת התייחסות למשתנים
8 אלה בשיחת טלפון אינה אורכת זמן בלתי סביר; חברות אחרות המאפשרות להתקשר
9 בפוליסת ביטוח עומדות בדרישה להציג את המשתנים המפחיתים בשלב הצעת הביטוח
10 בטלפון; חוזר המפקח אינו דורש בהכרח הצעה בכתב, כך שהטענה כי התקשרות חוזית
11 בטלפון אינה כפופה לדרישות החלות על הצעה בכתב אינה יכולה לעמוד.
12
- 13 21. לעניין העילה האישית של המבקש: הטענה כי המבקש קיבל הצעת ביטוח בכתב, וידע על
14 המשתנים המפחיתים טרם חידוש הפוליסה היא שקרית. המבקש לא ראה הצעת ביטוח
15 מטעם המשיבה טרם תשובת המשיבה והנציג בעת החידוש הטלפוני לא שאל אותו אם קיבל
16 את ההצעה או קרא אותה (תמלול הקלטת השיחה שצורפה כנספח 6 לבקשת האישור).
17
- 18 22. טענת מעשה בית-דין הינה שגויה: עניין **גינת** נמוק מחוסר מעש ואין מדובר במעשה בית
19 דין; עניין **אברהם** דן כאמור בפוליסה עצמה ולא במצגים הטרם חוזיים.
20
- 21 23. אין סתירה בין עקרונות דיני הנזיקין בדבר "השבת המצב לקדמותו" ובין הפיצוי הקבוע
22 בחוזר המפקח, שכן פיצוי זה משקף סנקציה על הפרת חובת הגילוי.
23
- 24 **א'4. עמדת המאסדר**
25
- 26 24. נתבקשה עמדת הממונה על הביטוח, אשר הוגשה ביום 2.3.23, ואלה עיקריה:
27
- 28 א. חובת הגילוי המוסדרת בחוזר המפקח נובעת מחובת תום הלב, כאשר על חברת
29 הביטוח חלה חובת גילוי מוגברת, בשל אופיו המיוחד של חוזה הביטוח, כחוזה שנעשה
30 בין צדדים בלתי שווים. הוראות חוזר המפקח מביאות לידי ביטוי חובות אלה.
31

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

- 1 ב. בהתאם, עולה השאלה האם חברות ביטוח מחויבות לעמוד בחובת הגילוי הקבועה
2 בחוזר המפקח, באמצעות הודעה בכתב דווקא, לפי סעיף 3.3.1(א)4 בשער 6 חלק 2
3 לחוזר המאוחד (לפיו מוטלת על חברת ביטוח חובת כתב מפורשת).
4
- 5 ג. הגישה הפרשנית מחייבת פרשנות שתגשים בצורה מיטבית את התכלית שהחוק נועד
6 להגשים ולכן יש להתחקות אחר הטעמים העומדים ביסוד דרישת הכתב. לאור הכוונה
7 ליצור הבנה ברורה של היקף ומהות הכיסוי למקרה ביטוח של אובדן גמור, הן לאור
8 התכלית הסובייקטיבית והן לאור התכלית האובייקטיבית, הכוונה היא ליידע את
9 המבוטח במידע מהותי עבורו, הניתן לשחזור, על מנת שיוכל לקבל החלטה מושכלת.
10
- 11 ד. עם זאת, דרישת כתב דווקנית עלולה להביא לכך שחברת הביטוח תסרב לצרף את
12 המבוטח לביטוח עד להגשת הודעה כתובה בדואר או באמצעים טכנולוגיים אחרים,
13 דבר שיכביד על אוכלוסיות חלשות, כגון מבוגרים או מבוטחים החסרים גישה
14 לאמצעים טכנולוגיים בשל היעדר אמצעים כלכליים.
15
- 16 ה. בכל מקרה, על המבטח חלה החובה לוודא כי העברת המידע באופן אחר לידי המבוטח
17 תבוצע במועדים הנדרשים, קרי הן במועד הטרם חוזי והן לאחר כריתת החוזה, ועליו
18 מוטל הנטל להוכיח כי עמד בחובת ההצגה כאמור. על המבטח מוטלת החובה להעביר
19 את המידע המלא, באופן בהיר.
20
- 21 ו. אשר לציון המשתנים המיוחדים בשיחת טלפון, מבחינה לשונית אין הדבר עומד
22 בדרישת הכתב שבחוזר המפקח. גם תכלית הסעיף הרלבנטי לכך בחוזר המפקח
23 מנוגדת להצגה טלפונית של המשתנים המפחיתים. חל קושי בהבנה מלאה של המבוטח
24 בהעברת מידע רב בשיחה טלפונית. עם זאת, מציין המאסדר כי ככל שהמידע מועבר
25 שלא באמצעות הודעה פיזית כתובה, על המבטח לברר מול מועמד לביטוח כי המידע
26 שהועבר ברור לו ואינו נזקק להסבר נוסף ומוסיף "כך למשל, מקרה בו החברה הייתה
27 מפרטת את המשתנים באופן ברור, תוך מתן דוגמאות ומתעדת את ההסבר, בין היתר
28 באמצעות הקלטה שהיה ניתן לשחזרה, יכול לעמוד בדרישת הכתב מבחינת התכליות
29 העומדות בבסיסה" (סעיף 25).
30
- 31 ז. המאסדר תומך בהטלת הסנקציה בחוזר המפקח, לפיו היעדר גילוי מלא יביא לאי
32 הפחתת המשתנים המפחיתים בתשלום תגמולי הביטוח, והמבוטח אף יהא זכאי
33 להוכיח משתנים חיוביים שיביאו להגדלת התגמולים, כגון בשל קילומטראז' נמוך.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

1 ח. אין בהעברת מפרט בסמוך לשיחת הצירוף (ולאחר השלמת העסקה וכריתת החוזה)
2 בכדי לחוות חלופה ראויה להבהרת מידע במעמד הצעת הביטוח. בהתאם לכך, פעולת
3 העברת המידע בסמוך לשיחה לא עומדת בדרישות המאסדר.
4

5 ב. בקשה לאישור תובענה כייצוגית - המסגרת הנורמטיבית

6
7 25. סעיף 4(א) לחוק תובענות ייצוגיות קובע כי רשאי להגיש בשם קבוצה תובענה ייצוגית:
8

9 "אדם שיש לו עילה בתביעה או בענין כאמור בסעיף 3(א), המעוררת שאלות
10 מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל החברים הנמנים עם קבוצת בני
11 אדם - בשם אותה קבוצה".
12

13 26. הדיון בתובענה ייצוגית מתנהל באופן דו-שלבי. תחילה, על בית המשפט להחליט בבקשה
14 לאישור התובענה כייצוגית ורק לאחר שאושרה, מתנהל הדיון בתובענה גופה. תנאי הסף
15 לאישור מנויים בסעיף 8(א) לחוק תובענות ייצוגיות, הקובע ארבעה תנאים מצטברים:
16

17 "(1) התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל
18 חברי הקבוצה, ויש אפשרות סבירה שהן יוכרעו בתובענה לטובת הקבוצה;
19 (2) תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות
20 העניין;

21 (3) קיים יסוד סביר להניח כי עניינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בדרך
22 הולמת; הנתבע לא רשאי לערער או לבקש לערער על החלטה בעניין זה;
23 (4) קיים יסוד סביר להניח כי עניינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בתום לב."
24

25 27. התנאי לקיום אפשרות סבירה כי התובענה תוכרע לטובת חברי הקבוצה נועד למנוע תביעות
26 סרק. על המבקש מוטל הנטל לשכנע כי קיימת לחברי הקבוצה עילת תביעה לכאורה. שלב
27 הדיון בבקשת האישור הוא שלב ביניים לדיון בתובענה גופה, מעין "פרוזדור באמצעותו ניתן
28 להיכנס לטרקלין, הוא הדיון במשפט גופו" (רע"א 4556/94 טצת נ' זילברשץ, פ"ד מט(5) 774
29 (1996), פסקה 11). על בית המשפט לבחון באופן מקדמי את סיכויי התובענה, אך לא לברר
30 את עיקרה ולראות האם קיימת אפשרות סבירה להכרעה לטובת קבוצת התובעים (רע"א
31 2128/09 הפניקס חברה לביטוח בע"מ נ' עמוסי (5.7.12)).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

1 עם זאת, הובהר כי: "ראוי לעבור פרוזודור זה בזהירות מרובה וליתן את הרשות רק במקרים
2 המתאימים העונים על כל התנאים הדרושים..." (רע"א 6567/97 בזק - החברה הישראלית
3 לתקשורת בע"מ נ' עיזבון גת, פ"ד נב(2) 713, 720 (1998)).

4

5 ג. הטענה לדחייה על הסף בשל מעשה בית-דין

6

7 28. המשיבה טענה כי בעניין **אברהם** נקבע בנוגע למשיבה כי "גם ביטוח ישיר פעלה בהתאם לחוזר
8 המפקחת ולא עומדת כנגדה עילה בשל אי גילוי מתאים" (פסקה 28.2 לפסק הדין). הערעור
9 שהוגש (ע"א 1134/18) נדחה בהסכמה ולכן לשיטתה קיימת קביעה פוזיטיבית חלוטה כי
10 התנהלות המשיבה אינה מפרה את הוראות חוזר המפקח.

11

12 עניין **אברהם** אינו רלבנטי לענייננו בכל הקשור לטענת מעשה בית דין. ראשית, באותו עניין
13 נסובה בקשת האישור על חוסר הסימטריה שבין סכום השיפוי לבין פרמיית הביטוח, כאשר
14 קבוצת התובעים הוגדרה כך: "כל בעלי הפוליסות אשר רכשו ביטוח מקיף מאת המשיבות
15 בעבור רכב אשר לגביו מתקיימים משתנים מיוחדים לפי הפוליסה, ושבפוליסת הביטוח נכתב
16 כי בעת מקרה ביטוח מסוג אובדן גמור או אובדן גמור להלכה יופחת מערך הרכב שיעור
17 מסוים, בלא להפחית את דמי הביטוח (הפרמיה) בהתאם, בשבע השנים האחרונות" (סעיף 2
18 לפסק הדין). בעניין שלפניי, קבוצת התובעים **שונה בתכלית**, שכן אין בהגדרתה כל רלבנטיות
19 לפרמיה שנגבתה מהמבוטחים ולחוסר סימטריה בינה לבין השיפוי בעת אבדן גמור.

20

21 שנית, בפסק דין זה נקבע, בהתאם לעמדת המפקחת על הביטוח, כי אין פסול בחוסר
22 סימטריה זה וכי "המפקחת על הביטוח אינה רואה פסול בחוסר הסימטריה הנטען בבקשת
23 האישור שבפניי ובלבד שניתן, כאמור, גילוי מתאים בעניין למבוטחים" (פסקה 17).

24

25 שלישית, בפסק הדין הובהר כי "ויובהר למען הסר ספק, בקשת האישור דנא אינה עוסקת
26 בשאלת אופן הגילוי אודות ה"משתנים המיוחדים" למבוטחים, על אף שהמבקשים מלינים
27 על כך בבקשה עצמה" (סעיף 28). הדברים מדברים בעד עצמם.

28

29 29. המשיבה חפצה להסתמך על עניין **גינת** כעילה לדחייה על הסף. הבקשה שם נמחקה מחוסר
30 מעש והמשיבה טוענת כי מדובר למעשה בהסתלקות, שכן המחיקה נעשתה לאחר שהוגשה
31 תשובתה, על ידי ב"כ שהגיש תובענות ייצוגיות כנגד חברות ביטוח שונות באותה עת, אחת

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

1 מהן אושרה כתובענה ייצוגית, השאר בפשרה וכנגד המשיבה הוא מצא לנכון להסתלק לאור
2 נימוקי התשובה שהראו כי היא עומדת בהוראות הדין.
3
4 ראשית, מחיקה מחוסר מעש אינה מהווה מעשה בית דין, וגם הסתלקות אינה מקימה מעשה
5 בית דין. שנית, המשיבה לא פירטה מהם ההליכים האחרים אותן היא טוענת שהגיש ב"כ
6 המבקש, כך שאין כל אסמכתא לטענה כללית וסתמית זו.
7
8 30. לאור האמור, טענות המשיבה לדחייה על הסף נדחות.

9

ד. החובה להציג את המשתנים המפחיתים בשלב הטרומס חוזי - האקלים המשפטי

11

12 31. תחילה אציין כי האמור להלן הינו לצרכי הכרעה בבקשת האישור בלבד. מובן כי אין בו כדי
13 לקבוע מסמרות להמשכו של ההליך.

14

15 32. סעיף 55 לחוק הפיקוח, אשר כותרתו "איסור תיאור מטעה", קובע:

16

17 "(א) מבטח או סוכן ביטוח לא יתאר תיאור מטעה עסקת ביטוח המוצגת לפני לקוח
18 פלוני ולא יכלול תיאור מטעה בפרסום לציבור.

19 לענין זה, "תיאור מטעה" - תיאור הניתן בעל פה, בכתב או בדפוס, שיש בו כדי
20 להטעות בענין מהותי בעסקה; בלי לגרוע מכלליות האמור יראו עניינים אלה
21 כמהותיים בעסקה: ...

22 (2) מהותה של עסקת הביטוח, היקף הכיסוי הביטוחי, הסייגים לו והתנאים
23 המוקדמים לקיומו; ...

24 (6) התאמת תנאי הפוליסה לתנאים שנקבעו או אושרו על פי דין או לתנאים
25 שנקבעו בדוגמה שצוינה;"

26

27 כך נפסק במסגרת בקשה לאישור תביעה כייצוגית, כי מבטח שאינו מגלה למבוטח שערך רכבו
28 לצורך חישוב הפרמיה אינו זהה לערכו לצורך תשלום תגמולי הביטוח בשל משתנים מפחיתים
29 הקבועים במחירון הקבוע בפוליסה ככלי לאומדן השווי, **מפר את איסור ההטעיה הקבוע**
30 **בסעיף 55 לחוק הפיקוח**. חברת הביטוח רשאית לקבוע לעצמה את דרך חישוב הפרמיה,
31 אולם, עליה ליידע את הלקוח כאשר קיימת אי סימטריה כזו. זו עלולה להטעות את המבוטח
32 בשלב בחירת המבטחת ותנאי הביטוח, והינה חשובה לצורך החלטה בדבר קשירת חוזה

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

- 1 הביטוח עם חברת ביטוח כזו או אחרת (ת"א 2788/99 (בש"א 60298/99 (מחוזי ת"א) **שוורץ**
2 **נ' המגן חברה לביטוח בע"מ** (17.5.01)). יצוין כי אותו מקרה נסב על עתירה לסעד להשבת
3 הפרמיות שנגבו ולא לתשלום מלוא שווי הרכב ללא הפחתת המשתנים המפחיתים.
4
- 5 בפסק דין מאוחר יותר, בת"צ (מחוזי מר') 4112-01-08 **פרג נ' כלל חברה לביטוח**
6 **בע"מ** (19.3.10), נדחתה בקשה נוספת לאישור תובענה כייצוגית בעניין אופן חישוב דמי
7 הביטוח בפוליסה לביטוח רכב, בהסתמך על חוזר המפקח על הביטוח אשר איננו אוסר העדר
8 סימטריה, אלא דורש את גילוי. נקבע כי אי הסימטריה כשלעצמו אינו מהווה עילת תביעה.
9 עם זאת, וחשוב לענייננו, **נקבע שוב כי אי גילוייה יכול להוות הפרת חובה של המבטחת סעיף**
10 **55(א) לחוק הפיקוח. דברים דומים נקבעו בעניין אברהם.**
11
- 12 ועוד, לעניין חובת ההבלטה, נפסק כי היעדר כיסוי ביטוחי למורשה המשתמש ברכב למטרת
13 עסקו, כפי שנטען בענייננו, שאינו מובלט באורח ברור וחד משמעי בפוליסה, עלול להגיע כדי
14 תיאור מטעה של הכיסוי הביטוחי (ע"א 11081/02 **דולב חברה לביטוח בע"מ נ' קדוש**, פ"ד
15 סב(2) 573, פסקה 54 (2007)).
16
- 17 לצד זאת, חלה על המשיבה גם חובת תום הלב הכללית בשלב הטרם חוזי הקבועה בסעיף 12
18 לחוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג – 1973 (ראו ע"א 4819/92 **אליהו חברה לביטוח בע"מ**
19 **ואח' נ' ישר**, פ"ד מט(2) 749, 768 (1995)). חובת תום הלב החלה על מבטח היא אף חובה
20 מוגברת נוכח מאפייניו המיוחדים של תחום הביטוח, מעמדם המעניין ציבורי של המבטחים,
21 פערי הכוחות בין המבטח למבוטח, והסטנדרטיזציה של חוזה הביטוח (ע"א 11081/02 **דולב**
22 **חברה לביטוח בע"מ נ' קדוש**, פ"ד סב(2) 573, פסקה 48 (2007)).
23
- 24 34. חוזר המפקח פורסם בשנת 2000. במבוא לו הוסבר כי הוא נובע מפניות רבות מהציבור:
25
26 "מבטחים לא יידעו מראש את המבוטחים כי בחישוב ערך הרכב במקרה הביטוח
27 כמצוין לעיל, הם יתחשבו בגורמי הפחתה שהיו ברכב לפני קשירת עסקת הביטוח".
28
- 29 35. המפקח על הביטוח מבהיר כי מטרת החוזר היא "ליצור בעת קשירת העסקה כמו גם בשלב
30 יישוב התביעה הבנה ברורה של היקף ומהות הכיסוי למקרה ביטוח של אובדן גמור לרכב
31 מבוטח, וזאת באמצעות הוראה לפיה כבר **בשלב הצעת הביטוח** (לפני קשירת עסקת הביטוח,
32 להלן – שלב הצעת הביטוח), יפרט המבוטח את הכללים שיחולו לעניין קביעת תגמולי הביטוח
33 במקרה ביטוח כאמור.. " (פסקה שלישית; ההדגשות לעיל ולהלן בהקשר לחוזר אינן במקור).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

1 כלל 1 בחוזר המפקח קובע כי על המבטח לפרט את המחירון המשמש לקביעת שווי הרכב.
2 רלוונטיים לענייננו כלל 2, באשר לדרישות בשלב הצעת הביטוח וכלל 3, הקובע את הסעד
3 למבוטח במקרה שהמבטח לא פעל כאמור:

4

5 "2. מבטח יפרט בכתב בפני המבוטח בשלב הצעת הביטוח, פירוט מלא של
6 המשתתנים המיוחדים שבמחירון העשויים להשפיע על ערך הרכב המבוטח לצורך
7 חישוב תגמולי במחירון הביטוח במקרים של אובדן גמור, או לחילופין יפנה את
8 המבוטח למשתתנים כאמור.

9 מבלי לגרוע מהאמור, יכלול המבטח בשלב הצעת הביטוח ובהבלטה מיוחדת הסבר
10 מפורט בכתב למשמעות המשתתנים המיוחדים והשפעתם על חישוב תגמולי הביטוח
11 במקרה ביטוח, תוך פירוט 2 דוגמאות שכיחות לפחות. הסבר כאמור יכלול גם בדף
12 פרטי הביטוח.

13

14 3. לא פעל המבטח כאמור לעיל, יחול במקרה ביטוח של אובדן גמור ערך הרכב
15 הבסיסי המקובל אצל אותו מבטח או לפי מחירון אחר מקובל בשוק, ללא
16 התחשבות במשתתנים מפחיתים בלבד שלא צוינו. המבוטח יהיה רשאי להוכיח ערך
17 שוק גבוה מערך הרכב הבסיסי בשל משתתנים "חיוביים" דוגמת קילומטראז' נמוך
18 או מספר מועט של בעלים קודמים או כל משתנה אחר המשפיע על הגדלת ערך
19 הרכב."

20

21 37. הוראות אלה שולבו בהוראות שער 6 חלק 2 של החוזר המאוחד - בסעיף 3.3.1 שולבו סעיפים
22 1, 2 ו-5 לחוזר ובסעיף 5.3.2 שולבו סעיפים 3 ו-4. כלומר הן הדרישה לגילוי מלא של המשתתנים
23 המפחיתים והן הסנקציה. סעיף 3.3.1(א)4 בשער 6 חלק 2 לחוזר המאוחד קובע:

24

25 "חברת ביטוח תציין בכתב בשלב הצעת הביטוח ובדף פרטי הביטוח את השפעתם
26 של המשתתנים המיוחדים לעניין קביעת דמי הביטוח או תצהיר לחילופין, כי דמי
27 הביטוח של הרכב המבוטח לא הושפעו בשל משתתנים מיוחדים של הרכב המבוטח
28 אשר יש בהם כדי להשפיע על ערכו במקרה של אבדן גמור כמפורט לעיל".

29

30 38. ברע"א 10641/05 הפניקס הישראלי חברה לביטוח בע"מ נ' אסולין (4.5.06) (להלן – עניין
31 אסולין) נדון תוקפן של הנחיות המפקח על הביטוח ודרך פרשנותן:

32

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

1 "מדיניות משפטית ראויה צריכה איפוא לפרש בהרחבה את סמכות המפקח **וליתן**
2 **להנחיותיו את תוקפן הראוי**. אוסיף, כי המדובר בהנחיות מינהליות היוצאות לא
3 אל המינהל הציבורי פנימה אלא אל גופים חיצוניים, והן מוסד הקיים במשפט
4 המינהלי" (ההדגשות אינן במקור; ראו גם רע"א 2121/14 **אליהו חברה לביטוח**
5 **בע"מ נגד אייש** (8.7.14); על החריגים לכך אעמוד להלן).
6

7 39. המבקש מסתמך גם על סעיף 3 לחוק חוזה הביטוח המורה כי "תנאי או סייג לחבות המבטח
8 או להיקפה יפורטו בפוליסה בסמוך לנושא שהם נוגעים לו, או יצוינו בה בהבלטה מיוחדת;
9 תנאי או סייג שלא נתקיימה בהם הוראה זו, אין המבטח זכאי להסתמך עליהם."

10
11 סבורני כי המשתנים המפחיתים אינם בגדר תנאי או סייג לחבות המבטח או היקפה. לפי
12 המלומד אליאס, "כל תניה השוללת את חבות המבטח או היקפה נכנסת בגדרו של הביטוי
13 כאמור... כל תניה אשר יש בה כדי לשלול או לצמצם אחריות לנזקים, אשר לולא כן היו
14 מכוסים על-ידי הפוליסה" (ירון אליאס **דיני ביטוח** (מהדורה שלישית, 2016) 638
15 והאסמכתאות שם; להלן – **אליאס**). באים בגדר אלה, למשל, תנאי המתנה את שכלול החוזה
16 בנסיבות מסוימות, תנאי המתנה על הזכויות או על החובות החוקיות של המבוטח, תנאי
17 המסייג את הכיסוי הביטוחי או כל תנאי אחר הנושא אופי דומה (**אליאס**, שם). כך למשל,
18 תנאי הקובע את מיגון הרכב או תנאי הקובע החזקת רכוש מסוים בכספת וכיו"ב.

19
20 בפוליסה בה עסקינן נקבע כי שווי הרכב בעת אבדן גמור יהא לפי מחירון לוי יצחק, כולל
21 המשתנים המפחיתים הכלולים בו. אלה לא נקבעו על ידי המשיבה. המדובר במנגנון לקביעת
22 שווי על ידי הפניה למחירון של שמאי מסוים, הא ותו לא, ולא בתנאי או סייג לחבות המבטח
23 או היקפה.

24
25 כמבואר להלן, עקרון השיפוי הקבוע בסעיף 56 לחוק חוזה הביטוח הינו עקרון יסודי בדיני
26 ביטוח ולפיו יש להשיב את המבוטח למצבו עובר למקרה הביטוח על ידי שיפוי לפי שיעור
27 הנזק הממשי שנגרם לו (ע"א 196/88 **כלל חברה לביטוח בע"מ נ' הפועלים ליסינג בע"מ**, פ"ד
28 מו(1) 756, 766 (1992)). פשיטא, בעת אבדן גמור או להלכה של רכב, שוויו שאבד ובגינו יש
29 לשפות את המבוטח נגזר מכל האלמנטים המשפיעים על שוויו, לרבות המשתנים המפחיתים,
30 כך שבדין שהנזק שנגרם למבוטח בעת קרותו אינו עולה על שווי הרכב בהפחתת המשתנים
31 המפחיתים. מכאן כאמור, שלא מדובר בתנאי או סייג באשר להיקף חבות המבטח.
32

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

ה. התנהלותה של המשיבה

40. כעולה מהסקירה שלעיל, חובת הגילוי כוללת מידע ודוגמאות בדבר משתנים מפחיתים, הצריכים להופיע ב"הבלטה מיוחדת".

על רקע כללים אלה, אבחן להלן את אופן התנהלות המשיבה בכל אחד מאפשרויות ההתקשרות עימה.

ה'1. האם מבוצעת חובת הגילוי בכריתת חוזה ביטוח או חידושו באמצעות האינטרנט?

41. המשיבה הציגה את המידע המופיע באתר האינטרנט שלה באחד השלבים של כריתת חוזה הביטוח ביחס לאובדן גמור כך (נספח 6 לתגובה, עמ' 87-88 לנומרטור):

קביעת ערך הרכב במקרה של אובדן גמור

במקרה של אובדן גמור (כהגדרתו בפוליסה) או במקרה של גניבת רכב, שלא נמצא מעל 30 יום, יקבע ערך הרכב המבוטח בהתאם לתנאי הפוליסה לפי שוויו ביום קרות מקרה הביטוח. ערך הרכב מתבסס על מחירון מכוניות משומשות של לוי יצחק (להלן – המחירון) המעודכן לחודש בו אירע מקרה הביטוח והוא כולל משתנים מיוחדים, אשר משפיעים באופן מצטבר על ערך הרכב.

* להלן דוגמאות למשתנים מיוחדים המשפיעים על ערך הרכב הבסיסי.

הדוגמאות נלקחו ממחירון יוני 2015:

רכב חדש בשימוש עד 3 חודשים – הפחתה של 5% ממחיר הרכב כחדש...

רכב פרטי שמועד עלייתו לכביש קודמת למועד הנזק ב – 3 שנים והרכב נסע 33,000 ק"מ התקופה זו – תוספת של 3%...

רכב פרטי בבעלות השכרה לשעבר – הפחתה של עד 27% משווי הרכב...

רכב פרטי בבעלות חברת ליסינג לשעבר – הפחתה של 22%...

רכב פרטי בבעלות חברה, עמותות ואגודות שיתופיות למיניהן או לשעבר – הפחתה של 22%...

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

42. המבקש טען לעניין זה כי הדרך להגיע לעמוד העוסק במשתנים המיוחדים אמור ארוכה ומייגעת, כאשר יש לעבור כ – 8 עמודים באתר (נספח 2 לתשובה לתגובה). כמו כן, בעמוד שבו מפרטת המשיבה "מה כוללת ההצעה?" (עמ' 8 לנספח 2 לתשובה) לא נזכרים המשתנים המפחיתים ואף לא במסגרת המידע על "כיסוי במקרה תאונה" (עמ' 9). באשר לעמודים שהופיעו בנספח 6 לתגובת המשיבה, המשיבה נמנעה מלציין כי מדובר בשלב אחרון בהליך ארוך (עמ' 15 לנספח 2 לתשובה) וכי יש להקיש באופן אקטיבי על הלשונית "התחייבות החברה במקרה של אובדן גמור" (עמ' 13 לנספח 2 לתשובה). הגילוי אינו מופיע בשלבים המוקדמים, על אף שלפי כותרתם היה עליהם לכלול זאת.
- באשר למידע הכללי באתר האינטרנט של המשיבה, טען המבקש כי המאמר באתר (סעיף 105 ונספח 8 לתגובה) הוא מאמר זניח ובלתי ניתן לאיתור ואפילו בו לא מצוין כי מדובר במשתנים המפחיתים את ערך הרכב ומהם (נספח 3 לתשובה).
43. סבורני כי הצדק עם המבקש. אשר למידע הכללי באתר, הרי שלא מצופה ממועמד לביטוח שיסרוק את כל האמור באתר והדבר ודאי לא עומד בחובת ההבלטה הנדרשת.
- אשר לדרך הצגת המידע בשלבי הצעת הביטוח, הרי שגם זו איננה עונה לדרישה בדבר חובת הגילוי, אך לאו דווקא בשל עיתוי הצגת המידע במהלך מילוי הפרטים בהצעת הביטוח, אלא בשל אופן הצגתו – או יותר נכון, אי הצגתו בצורה מובלטת כנדרש בחוזר המפקח.
- המבקש צירף לסיכומיו סרטון המתאר את שלבי מילוי הצעת הביטוח באינטרנט, שלבים הוזהים לנספחי הבקשה בהקשר לכך. אף המשיבה צירפה סרטון מעין זה לסיכומיה.
- צפיתי בסרטונים ועיינתי בנספחים הרלבנטיים. אתאר בקצרה את השלבים, כאשר בכל שלב "נפתח מסך" חדש לאחר מילוי הפרטים: שלב א' – פרטי הרכב; שלב ב' – פרטי הנהג לרבות נהג נוסף; שלב ג' – תביעות קודמות; שלב ד' – הצעת הביטוח בסכומים, בה נרשם בין היתר כי היא כוללת "חבילת כיסויים מקובלת"; שלב ה' – עבר ביטוחי.
- שלב ו' – כולל 3 נושאים שניתן להקליק עליהם ואז נפתח מסך נוסף המפרט לגבי כל אחד מהם. האחד – מה כוללת ההצעה (כך בסרטון; בנספח 2 לתשובה לתגובה נכתב "דמי ביטוח"). השני – "דרישות המיגון". השלישי – "התחייבות החברה במקרה של אבדן גמור".

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

- 1 כאשר **מקליקים** על המילים "**התחייבות החברה במקרה של אבדן גמור**" - נפתח מסך בו
2 מופיע פירוט בדבר משתנים משפיעים כולל דוגמאות, כפי שצוטט לעיל.
3
- 4 44. אין בכך כדי לעמוד בחובה להבלטה מיוחדת של המשתנים המפחיתים, כפי שנקבע בחוזר
5 המפקח ובדין. כפי שמסביר המלומד **אליאס**, הבלטה מיוחדת היא נגזרת של פרמטרים רבים
6 ומגוונים, כגון גודל האותיות, צבען, הגופן בו הן מוצגות, פיזורן, המסגרת המקיפה אותן (אם
7 קיימת), הרווח בין השורות, איכות ההדפסה של המסמך, כותרת השוליים של התניה
8 המגבילה, מיקומה של התניה בפוליסה וכדומה. כמו כן הוא מסביר כי "חשוב להדגיש כי
9 הבלטה היא מושג יחסי. על כן יש לבחון את שאלת ההבלטה על רקע מבנה הפוליסה וצורתה
10 הכוללת (**אליאס**, בעמ' 704-705 והאסמכתאות שם). כן הוא מציין כי "לפי אחת הגישות, אף
11 לזהות המבוטח עשויה להיות השפעה על הערכת ההבלטה. לפי גישה זו, חובת ההבלטה תחול
12 ביתר שאת כלפי מבוטחים "פשוטי הליכות אשר שליטתם בשפה נמוכה" (עמ' 706).
13
- 14 45. בחזרה להכא: ראשית, בנסיבות, הבלטה פירושה הבאת העניין לידיעת המבוטח הפוטנציאלי
15 **מבלי שיצטרך להקליק** על המילים "**התחייבות החברה במקרה של אבדן גמור**".
16
- 17 שנית, המשתנים המפחיתים מופיעים תחת אחת מ- 3 כותרות באותו עמוד כאמור, המוצגות
18 באופן **זהה**, וממילא אין בנמצא הבלטה מיוחדת.
19
- 20 שלישית, לא זו בלבד שיש להקליק במיוחד כדי להגיע לפירוט המשתנים המיוחדים, הכותרת
21 שעליה ניתן להקליק **אינה מזכירה "משתנים מפחיתים"** (ואף לא "משפיעים"), אלא
22 מנוסחת כ"**התחייבות החברה במקרה של אובדן גמור**", דבר שיכול ליצור רושם כי מדובר
23 בעניין לא מהותי, כך שניתן להניח כי חלק מהלקוחות לא יקליקו על כותרת זו כלל. בהקשר
24 לכך, יש להביא בחשבון כי חלק מהלקוחות אינם שולטים באוריינות דיגיטלית ברמה
25 המאפשרת להם לזהות ולבחור את המידע הדרוש להם מתוך שלל הפרטים המופיעים באתר,
26 או אפילו לדעת כי קיים מידע חיוני נוסף שאינו מצוי ברצף ההתקשרות המוצע על ידי
27 המבטחת ועליהם להיכנס אליו באופן אקטיבי כאמור.
28
- 29 ניתן אף לומר כי הכותרת הנ"ל הינה **ההיפך מהבלטה** ודווקא מצניעה את דבר קיומם של
30 המשתנים המפחיתים. אף אם תאמר כי מדובר במלל רב, ולא ניתן לפרטו בכל מסך רלבנטי
31 בשלבי הצעת הביטוח ללא "הקלקה" על הנושא הרלבנטי, הרי שלכל הפחות, הכותרת צריכה
32 לציין את המשתנים המפחיתים.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

- 1 ניתן למשל לציין ליד המילים "התחייבות החברה במקרה של אבדן גמור" הערה מודגשת
2 מתחתיה, בנוסח כגון "קביעת שווי רכב נעשית תוך התחשבות לרבות הפחתת שווי בשל
3 משתנים מיוחדים כגון ליסינג, בעלות חברה/השכרה וכיוב".
4
- 5 46. זאת ועוד, גם כאשר מקליקים על "התחייבות החברה במקרה של אבדן גמור", המשיבה
6 נוקטת במונח "משתנים מיוחדים המשפיעים על ערך הרכב הבסיסי", ולא כ"מפחיתים"
7 מערכו. זאת, על אף שכל הדוגמאות (למעט אחת של 5% לגבי רכב חדש וגם זאת בהגבלת ק"מ
8 נמוכה), הן דוגמאות להפחתת ערך – שמגיעות ברובן כדי למעלה מרבע מערך הרכב.
9
- 10 לפיכך, בנסיבות, יש במילים "משתנים מיוחדים המשפיעים" משום הטעיה, כך שהלקוח עלול
11 לחשוב כי לא מדובר בהכרח בהפחתת שווי, ודאי לא בהיקפים כה גבוהים (כאמור ברוב
12 המקרים זולת אחד). שיעור ההפחתה, שהינו משמעותי ביותר בחלק ניכר מהמקרים – כגון
13 רכב מליסינג, חברה וכיוב' – מחזק את מסקנתי כי נדרשת הבלטה מיוחדת כפי שצוין לעיל
14 וכי המשיבה לא עמדה בחובה זו.
15
- 16 47. לפיכך, מצאתי לקבוע כי המשיבה אינה עומדת בחובות הגילוי המוטלות עליה בדין בקשר
17 למשתנים המפחיתים בהצעה לביטוח רכב או חידשו באינטרנט.
18
- 19 ה'2. האם מתקיימת חובת הגילוי בכריתת חוזה ביטוח ראשון באמצעות שיחת טלפון ?
20
- 21 48. באשר לתחולת הוראות חוזר המפקח על הצעות בכתב לכריתת חוזה ביטוח באמצעות
22 הטלפון, טוענת המשיבה כי נוכח נוסחו של כלל 2 לחוזר המפקח - "מבטח יפרט בכתב בפני
23 המבוטח בשלב הצעת הביטוח..." – ניתן ללמוד כי ההוראה איננה חלה על כריתת חוזה ביטוח
24 הנעשית בשיחה טלפונית, שכן לשיטתה פירוט בכתב לא ישים בשיחה כזו.
25
26 דעתי אינה כדעת המשיבה, מכמה טעמים.
27
- 28 49. ראשית, אף אם הייתי מקבל את עמדת המשיבה כי יש לפרש את המילים "יפרט בכתב"
29 והחובה מכוחן ככאלה שאינן חלות על כריתת חוזה ביטוח באופן טלפוני, הרי שלכלל 2 כאמור
30 יש גם סיפא: "...או לחילופין יפנה את המבוטח למשתנים כאמור". כלומר, חלף פירוט בכתב,
31 יכול המבוטח להפנות את המבוטח למשתנים המיוחדים שבמחירון לוי יצחק. יפנה נאמר, ולא
32 יפנה בכתב. פשיטא כי ניתן לעשות הפניה זו גם בעל פה.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

- 1 טוענת המשיבה בסעיף 18 לסיכומיה כי בפסקה השנייה לכלל 2 נקבע כי "מבלי לגרוע
2 מהאמור, יכלול המבטח בשלב הצעת הביטוח ובהבלטה מיוחדת הסבר מפורט בכתב
3 למשמעות המשתנים המיוחדים והשפעתם על חישוב תגמולי הביטוח במקרה ביטוח...".
4 ממשפט זה מבקשת המשיבה ללמוד כי חובת הגילוי חלה רק על הצעה "בכתב", כאמור
5 בציטוט לעיל. אין בידי לקבל טענה זו. תחילת המשפט הינה "מבלי לגרוע מהאמור....", כלומר
6 אין בו כדי למעט מהפסקה שלפניו, שמתייחסת כמוסבר לעיל גם להפניה בעל פה, דהיינו
7 הפניה הנעשית בשיחת טלפון.
8
- 9 50. שנית, כאמור בפתיח לחוזר המפקח, מטרתו הינה "ליצור בעת קשירת העסקה כמו גם בשלב
10 יישוב התביעה הבנה ברורה של היקף ומהות הכיסוי במקרה ביטוח של אובדן גמור לרכב
11 מבוטח, וזאת באמצעות הוראה לפיה כבר בשלב הצעת הביטוח יפרט המבטח את הכללים
12 שיחולו לעניין קביעת תגמולי הביטוח".
13
- 14 חוזר המפקח אינו מתייחס איפוא רק לאופן אחד של כריתת חוזה ביטוח – באמצעות
15 התקשרות בכתב, אלא לכריתת חוזה ביטוח באשר הוא.
16
- 17 ועוד: יש לזכור כי חוזר המפקח הוצא לפני כרבע מאה – בשנת 2000. שיווק חוזה ביטוח נעשה
18 באותה תקופה לרוב על ידי סוכני ביטוח, ופחות טלפונית, ועוד פחות באופן ישיר על ידי חברות
19 ביטוח ללא תיווך סוכן. לכן גם ניתן להבין מדוע נוסח חוזר המפקח כפי שנוסח.
20
- 21 יתר על כן, על מנת להגשים את מטרתו של חוזר המפקח יש לפרשו **בהרחבה** – כאמור בעניין
22 **אסולין** – באופן שיחול גם על כריתת חוזה ביטוח באמצעות שיחת טלפון.
23
- 24 51. שלישית, אם ישאל השואל הכיצד "יפרט בכתב" המבטח טלפונית את פרטי הצעת הביטוח
25 כלשון כלל 2 לחוזר המפקח - הרי שאותו פירוט ייעשה באופן בו נוצר הקשר בין הצדדים,
26 באותה שיחת טלפון, תוך מתן פירוט תמציתי של המשתנים המפחיתים.
27
- 28 52. רביעית, טענת המשיבה כי הדבר אינו ישים אינה מקובלת עליי. שיחות טלפון למכירת פוליסת
29 ביטוח אורכות זמן רב יחסית. כך, שיחת הטלפון שנערכה עם המבקש בעת כריתת חוזה
30 הביטוח בשנת 2017 **ארכה כ-50 דקות תמימות** (נספחים 4-5 לבקשה).
31

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

- 1 אמירה של הנציג כגון "דע כי בעת אבדן גמור שווי הרכב מחושב לפי מחירון לוי יצחק תוך
2 הבאה בחשבון של משתנים מיוחדים שיכולים להפחית או להעלות את השווי, למשל אם הרכב
3 מליסינג הפחתה של 27% ובעלות חברה מפחיתה ב-22%", אורכת לפי בדיקתי כ - 15 שניות
4 לערך בלבד. "לא ישים" כטענת המשיבה? שאני.
5
6 המבקש אף תיאר בחקירתו כי מבטחות אחרות (חברות הפניקס והראל), מזכירות משתנים
7 מפחיתים בעת שיחת הטלפון (עמ' 52 לפרוטוקול, ש' 3-1).
8
9 53. לא זו אף זו, בחקירת העדה מטעם המשיבה הודתה זו כי למעשה אין קושי מבחינת "ישימות"
10 הפירוט, אלא מדובר בבחירה של המשיבה בדבר דרך התנהלותה:
11
12 "העדה, גב' פריאל מן: אני אומרת שלא חייבים שגם הפיקוח כשהוא דרש את
13 הכתב ואמר את זה בתגובה לפה אמר שזה נדרש כדי שיהיה לו את זה בחומר.
14 כב' הש' שקד: גברתי אמרה לא ישים לא בגלל שזה לא ישים אלא בגלל שזה
15 מעצבן לקוח וזה לא נדרש על פי הדין. זה בעצם לא ישים לזה הכוונה.
16 העדה, גב' פריאל מן: נכון....
17 (עמ' 55 לפרוטוקול, ש' 29-25).
18
19 ויוזכר כי העדה הינה סמנכ"ל ויועצת משפטית של המשיבה (סעיף 2 לתצהירה), כך שתפיסתה
20 את חובות המשיבה באה לידי ביטוי בהתנהלות בפועל מול ציבור הלקוחות.
21
22 העדה אף הסבירה כי הבחירה מה לכלול בשיחת הטלפון נקבעת לפי מה **שלדעת המשיבה**
23 "חשוב ללקוח", כאשר לשיטתה המבוטח הפוטנציאלי לא צריך לדעת כיצד שמים את הנזק:
24
25 ש: אם אני אקצר זה בגלל זמן? כאילו זה מה שאת אומרת,
26 ת: **וקשב של לקוח** בסוף לקוח מתקשר מה שהוא רוצה לדעת זה כמה זה עולה לו.
27 (עמ' 54 לפרוטוקול, ש' 3-5)...
28 העדה, גב' פריאל מן: ...בסוף אני אתן שירות ללקוח כשקמה חברת ביטוח ישיר כל
29 המטרה שלה היא **להקליל את הדברים האלה ללקוח** לאפשר לו לעשות את זה,
30 כב' הש' שקד: כן.
31 העדה, גב' פריאל מן: בצורה קלה ופשוטה ואנחנו מאוד קשובים כחברה לצרכים
32 של הלקוחות שלנו **ולמה שמתאים להם**, ... (עמ' 55 לפרוטוקול, ש' 33-29)...

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

1 העדה, גב' פריאל מן: עכשיו זה סוג הדברים שאם לא הייתה ברירה היה צריך
2 להקריא זה היה יוצר קלאש מול הלקוחות.
3 כב' הש' שקד: זה היה הדקה הזו היה קלאש?
4 העדה, גב' פריאל מן: אבל זה לא הדקה הזאת רק יש עוד המון דברים, למה
5 השיחה לוקחת חצי שעה? כי יש עוד המון דברים בתוכה.
6 כב' הש' שקד: כן יש דברים.
7 העדה, גב' פריאל מן: ובסוף הרבה, הרי בעיניי, בעיניי כן אם משהו חשוב ללקוח
8 זה לא בהכרח איך שמים נזק כי בכל פוליסה גם בפוליסה גרירה גם פוליסת רכב
9 והנזק החלקי בכל מקום גם תביעות צד ג' שומת הנזק בכל מקרה ביטוח היא לפי
10 השווי שלו, זה מביאים שמאי בדירות מביאים שמאי, תמיד צריך לשום את הנזק
11 זה לא משהו שכן אדם צריך לדעת בשלב הרכישה. אם כבר הוא היה צריך לדעת
12 זה על מה הוא מכוסה, כי זה רשימה סגורה של דברים... (עמ' 56 לפרוטוקול, ש' 1-
13 12).

14
15 54. חמישית, המפקח על הביטוח תומך בגישה פרשנית זו של הנחיותיו. בניגוד לאמור בסיכומי
16 המשיבה, הוא אינו סותר את עצמו בעמדתו בסוגיה זו, אלא מביע התחבטות בסוגיה. אמנם
17 המאסדר מציין כי מבחינה לשונית לכאורה הסבר טלפוני אינו עומד בדרישת הכתב הקבועה
18 בחוזר (סעיף 15) ומוסיף כי נראה שמבחינה תכליתית אף אינו משרת את תכלית הסעיף בחוזר
19 (סעיפים 16-17). אך לבסוף, הוא מביע עמדתו כי מקרה בו החברה מפרטת את המשתנים
20 באופן ברור, תוך מתן דוגמאות ומתעדת את ההסבר, בין היתר באמצעות הקלטה שהיה ניתן
21 לאחזרה, יכולה דרך פירוט זו – דהיינו הסבר טלפוני מוקלט - לעמוד בדרישת הכתב מבחינת
22 התכליות העומדות בבסיסה (סעיף 25).
23

24 בדנ"א 4960/18 זליגמן נ' הפניקס חברה לביטוח בע"מ (4.7.21) נקבע, בדעת הרוב, לגבי
25 השאלה מהו המשקל שיש ליתן לעמדה הפרשנית של מאסדר בנוגע להנחיותיו, כי אין להגדיר
26 משקל זה מראש, אלא לבחון כל מקרה לגופו, תוך "הטיית האוזן" לעמדתו הפרשנית כגורם
27 בעל מומחיות מקצועית, ואז להכריע בדבר המשקל שיש ליתן לעמדתו הפרשנית. כלומר,
28 עמדת המאסדר הינה בעלת חשיבות עבור בית המשפט אם כי אינה כובלת אותו. תמיכת
29 המאסדר בפרשנות האמורה מהווה איפוא חיזוק נוסף למסקנתי זו.
30

31 55. אשר לטענת המשיבה בסיכומיה כי היה על המפקח על הביטוח לעדכן את חוזר המפקח
32 שנכתב לפני כ- 25 שנה ולהבהיר כי יש לפרט בשיחה טלפונית בדבר המשתנים המפחיתים:

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

1 ייתכן כי ראוי היה שכך יעשה ואיני מביע דעה בהקשר לכך. עם זאת, כאמור לעיל סבורני כי
2 מבחינה לשונית ותכליתית חוזר המפקח חל על הצעות טלפוניות לעריכת ביטוח.

3
4 בכל מקרה, טענה מעין זו אינה יכולה להתקבל שכן החובה להביא בשלב הטרם חוזי לידיעת
5 המועמד לביטוח ובהבלטה כנדרש את דבר המשתנים המיוחדים, ברורה מחוזר המפקח
6 ונהירה למשיבה. **חשיבותה זהה הן בכריתת חוזה באופן טלפוני והן באופן אחר ואין למעשה**
7 **כל הבדל בחשיבות הדברים בשתי האפשרויות.** הדבר ברור כשמש – או לפחות צריך להיות
8 ברור – למבטחים, ועליהם לנהוג בהתאם ולהתנהל בהתאם לחובה זו, תוך התאמה
9 להתפתחויות הטכנולוגיות ולפרקטיקה המתפתחת של כריתת חוזי ביטוח.

10
11 56. אתייחס להלן ליתר טענות המשיבה.

12
13 תחילה לטענה כי בסמוך לאחר כריתת חוזה הביטוח נשלחת למבוטח הפוליסה וכך הוא מיודע
14 בדבר המשתנים המפחיתים. יידוע המבוטח **בדיעבד ולאחר** כריתת החוזה אודות המשתנים
15 המפחיתים אינו עונה על החובה ליידע אותו בשלב הטרם חוזי. לא בכדי קובע חוזר המפקח
16 כי החובה הינה בשלב הטרם חוזי **ולא** לאחר מכן. החשיבות של יידוע בדבר המשתנים
17 המפחיתים בשלב זה גדולה, שכן **זו העת לקבלת החלטות אצל המבוטח.** לאחר שסיים לעסוק
18 בדבר וסיכם עם נציג המבוטח אודות חוזה הביטוח, מעייניו לא בהכרח נתונים לעיון בפוליסה
19 שנשלחת אליו. חלק מהאנשים מן הסתם מעיינים בה, אך הדעת נותנת כי חלקם, ודאי חלק
20 לא מבוטל, אינם עושים זאת.

21
22 חשוב להדגיש, גם אשר לאלה הטורחים לעיין בפוליסה: **בדף פרטי הביטוח שנשלח למבקש**
23 **אין "הבלטה" מיוחדת של המשתנים המפחיתים,** והם מופיעים עם יתר עשרות התנאים
24 וללא הבלטה מיוחדת כנדרש, ואף לקראת סופו של דף פרטי הביטוח, העמוס במלל רב.

25
26 57. אשר לטענת המשיבה בסעיף 28 לסיכומיה כאילו סעיף 2(ב) לחוק חוזה הביטוח קובע כי
27 רכישת הביטוח אינה מסתיימת עד קבלת הפוליסה והמפרט, הרי שטענה זו אינה נכונה. כל
28 שקובע סעיף זה הוא שכל עוד לא נמסרה בפוליסה למבוטח "יראו כמוסכמים בין הצדדים
29 את התנאים הנהוגים באותו סוג ביטוח אצל אותו מבטח כפי שנמסרו לממונה על שוק ההון
30 ביטוח וחסכון....". הא ותו לא.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

- 1 .58 אשר לטענת המשיבה בדבר האפשרות לבטל את הפוליסה תוך 7 ימים ללא עלות. אפשרות זו
2 איננה מרפאת את אי הגילוי במועד הנדרש. באותה עת החוזה כבר נכרת. אפשרות ביטולו
3 אינה גורעת מכריתתו. לכל היותר ניתן להעלות טענה זו בהקשר לנזק או לשיעור הפיצוי.
4
5 טוענת המשיבה בסיכומיה באריכות בדבר "זכות חרטה", שלשיתתה הינה בגדר "שובר
6 שוויון" כלשונה ומהווה הארכה של השלב הטרורס חוזי. אף טענה זה אינה מקובלת עליי.
7
8 ראשית, אותה "זכות חרטה" הינה למעשה הוראה חדשה יחסית הקבועה בסעיף 14 לחוק
9 הגנת הצרכן, תשמ"א – 1981, החלה על עסקאות מכר מרחוק ומאפשרת לצרכן לבטל עסקה
10 מרחוק תוך 14 יום, בתנאים הקבועים בו. סעיף 39 לחוק זה קובע כי הוא אינו חל על מבטח
11 או סוכן ביטוח. כך, חד וחלק. ממילא לא ניתן להסתמך על הוראה זו והפסיקה מכוחה, אף
12 לא בהיקש, כפי שטוענת המשיבה, ודאי לא כאשר יש בנמצא חוקים ספציפיים אחרים, חוק
13 חוזה הביטוח וחוק הפיקוח, וכן חוזר המפקח, שעל חברות הביטוח לכבדם.
14
15 שנית, טענת המשיבה כי התנהלותה זו הינה בגדר "ביצוע בקירוב" של חוזר המפקח איננה
16 מקובלת עליי. המשיבה נדרשה בחוזר המפקח לציין בהבלטה מיוחדת, בשלב הטרורס חוזי,
17 את המשתנים המפחיתים. כפי שצוין לעיל, אין כל בעיה פרקטית לפרט את המשתנים
18 המפחיתים בשיחה הטלפונית תוך זמן קצר ביותר. היה על המשיבה לעשות כן ולא "לבצע
19 בקירוב" לפי שיקול דעתה את הנחית המפקח על הביטוח על ידי מתן זכות ביטול.
20
21 שלישית, כפי שצוין לעיל, יש להניח כי חלק מהמבוטחים אינם נוהגים לקרוא את פוליסות
22 הביטוח, ולכן אין סיבה כי יעשו שימוש בזכות הביטול בשל המשתנים המפחיתים המצוינים
23 בהן. גם באשר לאלה המעיינים בהן, הרי שכאמור סוגית המשתנים המפחיתים לא מצוינת
24 בהבלטה מיוחדת בדף פרטי הביטוח.
25
26 .59 אשר לטענת המשיבה בסיכומיה כי המפקח על הביטוח בחן את התנהלותה ולא מצא להורות
27 לה לשנותה, טענה המסתמכת על ההתכתבות בקשר לטיוטת החוזר משנת 2012 שלא נחתמה
28 (נספחים 10-13 לתשובה). טיוטה זו עסקה בכוונת המפקח על הביטוח לחייב את כל חברות
29 הביטוח בהשבה פוזיטיבית של הסכומים שהופחתו בגין המשתנים המפחיתים בשל אי גילוי
30 כנדרש. המשיבה אכן טענה אז כי היא עומדת בחובת גילוי כנדרש ובסופו של דבר המפקח על
31 הביטוח לא חתם על טיוטת חוזר זה.
32

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

- 1 אין בכך כדי לסייע למשיבה. כל שניתן ללמוד מהתנהלות זו הוא שבאותה עת לא נחתם החוזר
2 המטיל חובת השבה פוזיטיבית על חברות הביטוח, הא ותו לא. המפקח על הביטוח לא הודיע
3 למשיבה כי היא פועלת כדין. ממילא, המשיבה לא יכולה להסתמך על הוראת סעיף 6 לפקודת
4 הנזיקין (נוסח חדש) העוסקת בהגנה בשל הרשאה חוקית. ולא רק זו, סעיף 6 הנ"ל יכול להקים
5 הגנה מכוח עוולות נזיקיות, כאשר בענייננו עילות התביעה הרלבנטיות אינן נזיקיות.
6
7 לבסוף, אשר לטענה כי ידוע לכל שבעלות קודמת של חברת ליסינג או קילומטראז' גבוה
8 מפחיתים משווי הרכב, טענה שאינה רלוונטית רק לכריתה טלפונית אלא לכל אפשרויות
9 הכריתה. טענה זו נטענה בעלמא, אינה מבוססת על נתון כלשהו ואף אם אניח כי רוב הלקוחות
10 יודעים זאת, הרי שחלקם אינם יודעים זאת.
11
12 המשיבה האריכה בסעיפים 77-72 לסיכומיה בציטוטים מתוך חקירת המבקש, מהם ביקשה
13 ללמוד כי לא ייתכן שהוא עצמו סבר שיקבל את שווי הרכב ללא המשתנים המפחיתים. טענה
14 זו רלבנטית לסוג הסעד, ואליו אתייחס להלן.
15
16 **61. לפיכך, מצאתי לקבוע כי המשיבה אינה עומדת בחובות הגילוי המוטלות עליה בדין בקשר
17 למשתנים המפחיתים בהצעה לביטוח רכב בטלפון.**
18
19 **ה'3. האם מבוצעת חובת הגילוי טרם כריתת חוזה ביטוח לחידוש פוליסה בטלפון?**
20
21 **62. כמתואר בבקשה, המבקש חידש את פוליסת הביטוח באמצעות שיחה טלפונית. לטענתו,
22 בשיחות אלה לא נאמר לו דבר באשר למשתנים המפחיתים ועל כך אין חולק (תמלול הקלטת
23 השיחה מ – 2018 צורף כנספח 6 לבקשה).**
24
25 **63. לטענת המשיבה, קיים הבדל בין כריתת פוליסה ראשונה לבין חידושה באמצעות הטלפון, שכן
26 היא שולחת למבוטחיה הקיימים לפני תום תקופת הביטוח הצעה לחידוש בכתב, הכוללת את
27 מלוא הפרטים החייבים גילוי בקשר למשתנים המפחיתים וכך עשתה גם ביחס למבקש (הצעת
28 החידוש שנשלחה לו בשנת 2018 צורפה כנספח 17 לתגובה). משכך, טענה, לא יכול המבקש
29 לטעון כי לא גולו לו כל הפרטים הנדרשים בשלב הטרם חוזי ביחס לפוליסה.**
30
31

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

- 1 64. טענה זו הביאה למחלוקת עובדתית. המשיבה טענה בטיעון משלים מיום 20.6.24 כי לפי
2 הודאת המבקש בעמוד השני למענה לשאלון, הוא קיבל מייל מהמשיבה מיום 9.8.18, כלומר
3 אישר קבלת הצעת ביטוח מפורטת טרם החידוש, אך טען כי ביצע את החידוש הטלפוני טרם
4 קבלת מייל זה. לטענתה, גרסתו נסתרת מנספח 4 לתצהיר המענה לשאלון, שהינו מייל
5 ששלחה נציגת המשיבה לאחר שיחת החידוש ובו נכתב כי השיחה נערכה ביום 17.8.24, כלומר
6 כשבוע לאחר משלוח המייל בדבר הצעת החידוש שאליו צורפה הפוליסה.
7
- 8 65. בהודעה מיום 21.6.24 טען המבקש כי לא ראה הצעת ביטוח כלשהי עד להגשת תשובת
9 המשיבה, ונציגי המשיבה מעולם לא הפנו אותו לאותה הצעה נטענת ולא ציינו בפניו דבר על
10 אודות משתנים מפחיתים, כעולה מתמלילי השיחות נספחים 4-7 לבקשה.
11
- 12 כן טען המבקש שהמייל שמציע לו את חידוש הפוליסה נשלח בשעה 10:42 ביום 9.8.18 (נספח
13 2 לטיעון זה). במייל זה מוצע החידוש וקיימת אפשרות הקלקה למפרט הפוליסה שבו מצוינים
14 המשתנים המפחיתים. בפועל, מייל זה נשלח **לאחר** שכבר בוצעו שתי שיחות טלפון באותו
15 יום: השיחה הטלפונית הראשונית נערכה בשעה 8:00 או בסמוך ונועדה לקבוע מועד לשיחה
16 בעניין החידוש, אשר נקבעה לשעה 09:40 באותו יום, בהתאם למייל מהשעה 08:17. במייל
17 ראשון זה צוין כי הוא ב"המשך לשיחתנו", נקבעה שיחה לחידוש הפוליסה בשעה 09:40.
18 המייל ה"רשמי" המודיע על חידוש הפוליסה, הגיע כאמור באותו יום רק בשעה 10:42.
19
- 20 במסגרת חקירת המצהירה מטעם המשיבה, ביקש ב"כ המבקש להגיש את הנספחים להודעתו
21 הנ"ל וב"כ המשיבה התנגדה להגשת המסמכים שכן לא נתמכו בתצהיר. בהסתמך על
22 התנגדות זו, נפסלה הגשת המייל הנ"ל (עמ' 69 לפרוטוקול, ש' 6).
23
- 24 66. בסיכומיה טענה המשיבה באריכות באשר לסוגיה זו. לשיטתה, המבקש לא אמר אמת
25 בתחילה בתשובותיו לשאלון כאשר הכחיש קבלת הפוליסה טרם חידושה, כאשר מנספח 4
26 לתשובות לשאלון (נ/2) עולה שקיבלה (סעיפים 60-66 לסיכומים).
27
- 28 לא מצאתי לקבל טענה זו. המבקש העיד בחקירתו כי לא ראה את המייל מיום 9.8.18 בזמן
29 אמת, הוא היה אחד מתוך מיילים רבים שקיבל ממנה וכי כל הקשר שלו עם המשיבה היה
30 טלפוני (עמ' 38 לפרוטוקול, ש' 4 – 8 וש' 20-8). תשובה זו מתיישבת עם הסברו בסעיף 2.2
31 לתשובותיו לשאלון, שם ציין שרק לאחר משלוח השאלון בדק את תיבת המייל וראה כי אכן
32 נשלח אליו מהמשיבה המייל מיום 9.8.18.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

- 1 המבקש גם ציין שהמשיבה שלחה אליו **188 מיילים** שרובם לא נפתח על ידו ואף תמך זאת
2 באסמכתא (סעיף 2.1 לתשובות ונספח 1 להן). עדותו וגרסתו אלה מקובלות עליי. אציין כי
3 ההפניות בסיכומי המשיבה לדברי המבקש בעמ' 50-51 לפרוטוקול אינן סותרות זאת.
4
5 .67 כאמור, לפי עמדת המאסדר, על המבטח חלה החובה לוודא כי העברת המידע באופן אחר לידי
6 המבוטח תבוצע במועדים הנדרשים, קרי הן במועד הטרם חוזי והן לאחר כריתת החוזה,
7 **ועליו מוטל הנטל להוכיח** כי עמד בחובת ההצגה כאמור.
8
9 בהקשר האמור, עמדה זו מקובלת עליי, שכן המדובר בפעולות שהמבטח עשה (או לא עשה)
10 והעובדות, לרבות המסמכים הקשורים בהן, מצויות אצלו ובידיעתו. הטיעון המשלים של
11 המשיבה גם הוא **לא נתמך בתצהיר**. כאמור, נתתי כאמור אמון בדברי המבקש כי לא ראה או
12 קרא את המייל מיום 9.8.18, אחד מני כמעט 200 מיילים ששלחה לו המשיבה. ממילא,
13 המשיבה לא הוכיחה כי עמדה בחובת ההצגה והוידוא הנדרשים.
14
15 .68 **בכל מקרה, אין בשאלה האם המבקש קיבל את המייל עם ההצעה לחידוש ודף פרטי הביטוח**
16 **טרם החידוש או לאחר מכן, או בשאלה האם המבקש קרא את המייל ואת דף פרטי הביטוח**
17 **טרם החידוש, כדי לשנות ממסקנתי כי לא בוצע גילוי כנדרש ובהבלטה מיוחדת. אסביר.**
18
19 .69 תחילה אציין כי המדובר בהליך ייצוגי. יש לבחון את התנהלות המשיבה בפרספקטיבה
20 כוללת, ולא רק את התנהלות המבקש במקרה ספציפי, שכן, המדובר בטענות "המתמקדות
21 בהתאמה שבין פעולות הנתבעת לדין – אשר בהן אין חשיבות של ממש לעילת התביעה של
22 חבר קבוצה כזה או אחר" (רע"א 5223/24 חב' אלקטרה השקעות (1998) בע"מ נ' מלכה,
23 פסקה 10 (19.9.24); להלן – עניין מלכה).
24
25 ויובהר, אין פירושו שעילתו האישית של המבקש לא תיבחן, אך כאמור נוכח הטענות בבקשת
26 האישור, המתמקדות בעיקרן בהתאמה בין פעולות המשיבה לדין, יש לבחון את התנהלותה
27 הכללית של המשיבה בהקשר לסוגיה שבמחלוקת.
28
29 .70 מעבר לכך, כאמור, בכלל 2 לחוזר המפקח נקבע כך:
30
31 "מבטח יפרט בכתב לפני המבוטח בשלב הצעת הביטוח, פירוט מלא של המשתנים
32 המיוחדים...מבלי לגרוע מהאמור, יכלול המבטח בשלב הצעת הביטוח ובהבלטה
33 מיוחדת הסבר מפורט בכתב למשמעות המשתנים המיוחדים והשפעתם על חישוב

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

- 1 תגמולי הביטוח במקרה ביטוח, תוך פירוט 2 דוגמאות שכיחות לפחות. הסבר
2 כאמור ייכלל גם בדף פרטי הביטוח".
3
- 4 למילים "הסבר כאמור ייכלל גם בדף פרטי הביטוח" יש רק פרשנות לשונית הגיונית אחת –
5 על המבטח לתת הסבר בהבלטה מיוחדת של המשתנים המפחיתים כנדרש **לא רק בדף פרטי**
6 **הביטוח שהינו חלק מהפוליסה – אלא גם בנפרד, בשלב הצעת הביטוח.** שאם לא כן, לא היה
7 נקבע בחוזר המפקח כי על ההסבר להינתן גם בדף פרטי הביטוח. ניתן לעשות כן, למשל, במייל
8 בו פונה המבטח למבוטח בהצעת חידוש או בשיחת הטלפון שנערכת, אם נערכת, בעניין חידוש
9 הביטוח.
10
- 11 המשיבה לא עשתה כן. במייל מיום 17.8.18 **לא נזכרים המשתנים המפחיתים.** כל שנכתב בו
12 הוא פירוט תאריכי הפוליסה ומחירה, אישור מיגון ופרטים כלליים, וכן צורפו מפרט הפוליסה
13 ומסמכים נוספים.
14
- 15 71. ודוק: כל שיש במייל מיום 17.8.18 הוא דף פרטי ביטוח המוכתר כהצעה לחידוש, מסמך ארוך
16 בן 6 עמודים שרק בעמוד החמישי בו, לאחר פירוט מייגע של יתר פרטי הביטוח, מופיע פירוט
17 המשתנים המפחיתים (נספח 17 לתשובה, עמ' 170 לנומרטור). לא ניתן לראות בהתנהלות
18 מעין זו גילוי **בהבלטה מיוחדת** כנדרש. למעשה, המשתנים המפחיתים נבלעים במלל הרב,
19 ללא כל הבלטה, אפילו בעמוד בו הם מופיעים, ללא הסבת תשומת ליבו של המועמד לביטוח
20 כנדרש בדבר המשתנים המפחיתים וללא וידוא כי הבין את הדבר כנדרש.
21
- 22 אוסיף בהקשר לכך כי בסעיף 27 לסיכומיה טוענת המשיבה כי צורף למפרט זה מכתב נלווה,
23 אותו צירפה כנספח ד' לסיכומיה, שהינו לדבריה חלק מנספח 14 לתשובה לבקשת האישור.
24 נספח 14 אינו מכתב נלווה זה. נספח 17 כולל את המפרט בלבד ללא מכתב נלווה, ולמיטב
25 בדיקותי, המכתב הנלווה הנ"ל שצורף לסיכומים לא הוגש כראיה. מכל מקום, גם מכתב זה
26 **אינו כולל איזכור של המשתנים המפחיתים** אלא פרטים טכניים ובקשה מהמבוטח לבדוק
27 שהפרטים מתאימים לנתוניו ולביטוח המבוקש.
28
- 29 72. המשיבה טוענת בסעיף 67 לסיכומיה כי אין המבקש יכול להיבנות מטענתו שלא קרא את
30 המיילים ששלחה אליו, שכן אם נמנע מלקרואם אין לו להלין אלא על עצמו (תוך הפניה לת"צ
31 (מחוזי ת"א) 15231-01-19 **שמעוני נ' שופרסל בע"מ** (13.2.24) וע"א (מחוזי ת"א) 2510-04-
32 10 **שירביט חברה לביטוח בע"מ נ' אבו** (18.3.14)).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

- 1 אין בטענה כדי לסייע למשיבה. הסוגיה המרכזית העומדת לדיון בהליך דנא אינה החובות
2 המוטלות על המבוטח, אלא חובות הגילוי האופרטיביות המוטלות על המבטח. זאת, מעבר
3 לקביעתי העובדתית בסוגיה כמבואר לעיל.
4
5 73. ואשר לשיחה הטלפונית: כפי שנציגת המשיבה פירטה טלפונית בפני המבקש את פרטי הרכב,
6 הנהגים, הכיסויים, הפרמיה וכיוב', הייתה יכולה גם לומר משפט או שניים לעניין המשתנים
7 המפחיתים, דבר שלא נעשה. המדובר בשיטת התנהלות של המשיבה, כפי שהוסבר למבקש
8 על ידי מנהלת מחלקת התביעות של המשיבה בשיחת הטלפון מיולי 2021 (עמ' 3 לנספח 7
9 לבקשת האישור, ש' 8-1). גם העדה מטעם המשיבה הודתה בכך:
10
11 ש: האחד זה שהלקוח לוחץ על האותיות הגדולות פה של חידוש בקליק לחץ כאן.
12 במקרה כזה שהוא לוחץ ומחדש את מסכימה שהוא לא יהיה חשוף בכלל למשתנים
13 המפחיתים נכון?
14 ת: נכון. (עמ' 70 לפרוטוקול, ש' 12-9).
15
16 74. מאחר ומדובר בחידוש פוליסה, יש לעמוד על המשמעות המשפטית של חידוש זה. בשיחה
17 הטלפונית נספח 6 לבקשה מפרטת נציגת המשיבה בפני המבקש את פרטי הפוליסה שמוצע לו
18 לחדש. בעמ' 89-87 לנומרטור מפרטת הנציגה בין היתר את פרטי הרכב והנהגים המורשים,
19 את ההשתתפות העצמית, כיסויים נוספים, אפשרות התשלומים של הפרמיה, הסכום הכולל
20 – ואז שואלת "מבין ומאשר את החידוש?" - ונענית "כן" (עמ' 89 לנומרטור, ש' 19-18).
21
22 זהו למעשה הרגע בו נכרת חוזה הביטוח המחודש, אשר למעשה הינו חוזה חדש לכל דבר
23 ועניין, שאיננו זהה בהכרח לקודמו על כל רכיביו. סביר להניח למשל כי גובה הפרמיה השתנה
24 בשל גילו המתקדם של הרכב וכיוב'. כך גם אישרה העדה מטעם המשיבה: "הנציגה...עוברת
25 איתנו על הדברים העיקריים כי אולי הם ישתנו (טעות סופר בתמלול, הכוונה ל"השתנו" - י.ש.).
26 משנה שעברה או משהו הוא רוצה לשנות משהו..." (עמ' 65 לפרוטוקול, ש' 18-16).
27
28 לכן, חלים על כריתת חוזה זו כל הכללים החלים על כריתת חוזה ביטוח, לרבות הוראות חוזר
29 המפקח באשר להיקף חובת הגילוי בשלב הטרם חוזה.
30
31 ודוק: לא ניתן לקבל שמאחר ובחידוש פוליסה כבר יש בידי המבוטח פוליסה קודמת, בה
32 מופיעים המשתנים המפחיתים, אין צורך לחזור עליהם טרם החידוש. אמירה כזו מניחה
33 כהנחת מוצא כי כל מבוטח קורא את כל פרטי הפוליסה שבידיו ולא כך היא.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

- 1 מן הסתם חלק מהמבוטחים קוראים את הפוליסה וחלקם אינם עושים זאת. לא ניתן
2 להסתמך על הנחה זו כבסיס לפטור מחובת הגילוי וההבלטה הנדרשת. ולא רק זו, כאמור,
3 בפוליסה אין הבלטה מיוחדת של המשתנים המפחיתים, כפי שהוסבר לעיל.
4
- 5 .75 בסופת פרק זה אתייחס לטענת המבקש בסעיף 20 לסיכומיו לפיה בשיחה הטלפונית לחידוש
6 הפוליסה מסרה לו הנציגה מידע מטעה כאילו בעת אבדן גמור "אין ירידת ערך". עיון בקטע
7 הרלבנטי בתמליל מעלה כי לא כך הדבר. הנציגה מפרטת את כיסויי הפוליסה ואומרת גם
8 "ירידת ערך אחוז וחצי". לפי הקשר המשפט, כוונתה להשתתפות עצמית בעת ירידת ערך
9 בשיעור של 1.5%. המבקש שואל מה זו ירידת ערך והיא מסבירה לו את הדבר ואומרת לאחר
10 מכך "בדרך כלל אבל אין ירידת ערך לרכבים מהסוג הזה, פחות נגרם ירידת ערך. בדרך כלל
11 כשיש תאונה זה כבר לשלם באמת את הנזק בגין המקרה של התאונה או טוטאל לוס, ואז גם
12 אין ירידת ערך" (נספח 6 לבקשה, עמ' 88 לבקשת האישור, ש' 1-13).
13
- 14 עולה מדברים אלה ומהקשרם, כי הנציגה לא התייחסה בדבריה לסוגיית המשתנים
15 המפחיתים, אלא לכך שברכב ישן יחסית ששווי לא גבוה, תאונה משמעותית גורמת לרוב
16 לאבדן גמור ולא לירידת ערך. מכל מקום, אין בדחיית טענה זו של המבקש כדי לגרום לשינוי
17 מסקנותיי לעיל.
18
- 19 .76 לאור האמור, נקבע כי המשיבה לא פירטה כל המוטל עליה בעניין המשתנים המפחיתים
20 כנדרש טרם חידוש הפוליסה וכי התנהלותה בעניין זה אינה עומדת בהוראות הדין.
21
- 22 **ו. הפרת חובה חקוקה**
- 23
- 24 .77 סעיף 63 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש) עניינו במי שאינו מקיים חובה המוטלת עליו על פי כל
25 חיקוק, אשר לפי פירושו הנכון, נועד לטובתו או להגנתו של אדם אחר, וההפרה גרמה לאותו
26 אדם נזק מסוגו או מטבעו של הנזק שאליו נתכוון החיקוק.
27
- 28 .78 אליאס מבאר כי הפיקוח על הביטוח מוסדר בחוק הפיקוח שתכליתו הגנה על ציבור
29 המבוטחים (אליאס, עמ' 1597; ראו גם ע"א 391/89 וייסנר נ' אריה חברה לביטוח בע"מ, פ"ד
30 מז(1) 837, 855 (1993)).
31

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

1 סעיף 2(ב) לחוק הפיקוח מעגן בחקיקה את ההלכה שנקבעה בבג"ץ 7721/96 **איגוד שמאי**
2 **הביטוח בישראל נ' המפקחת על הביטוח**, פ"ד נה(3) 625 (2001), בדבר סמכותו הרחבה של
3 המפקח על הביטוח. כלי מרכזי המשמש אותו לצורך יישום מדיניותו הוא חוזרי המפקח. אלה
4 משמשים אמצעי להפצת הוראותיו. החוזרים אינם מקור הנורמה אלא הם מעין "לוח
5 מודעות" או "רשומות" שבהם מנסח המפקח את המותר והאסור בתחום המפוקח בהתאם
6 לסמכויותיו על פי החוק. פרסום החוזרים הוא בגדר סמכות עזר שלו והם מהווים חלק בלתי
7 נפרד מהדין החל על חוזי הביטוח (**אליאס**, בעמ' 1606).

8
9 79. המשיבה הפרה את הוראות סעיף 2(ב), 40(ו) ו-40(ח) לחוק הפיקוח, שמכוחם הוצא חוזר
10 המפקח, אשר נועד "להבטיח את ניהולם התקין ואת השמירה על עניינם של המבוטחים או
11 של הלקוחות" (סעיף 2(ב) לחוק הפיקוח).

12
13 ההפרה גרמה לכאורה לנזק מסוגו או טבעו של זה שאליו כיוון החיקוק – פגיעה במבוטחים
14 (והשוו: ת"צ (מחוזי מר') 1836-02-17 **זלמנוב נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ**, פסקה 92
15 ((19.6.22)).

16

17 **ז. הסעד בגין הפרת חובות הגילוי**

18

19 80. הסעד העיקרי המבוקש בבקשת האישור נסמך על סעיף 3 לחוזר המפקח, לפיו הפרת חובות
20 הגילוי תוביל לתשלום ערך הרכב "ללא התחשבות במשתנים מפחיתים בלבד שלא צוינו".
21 מכאן, עותר המבקש להשיב לחברי הקבוצה את הסכומים שהופחתו בשל המשתנים
22 המפחיתים (סעיף ז' לסעדים).

23

24 בסעיף ח' לרשימת הסעדים נתבקש לחילופין או במצטבר, להורות על כל סעד אחר שיש בו
25 כדי לפצות את חברי הקבוצה בגין הנזקים בשל מעשי ומחדלי המשיבה לרבות "פיצוי לטובת
26 הציבור", כאמור בסעיף 20(ג) לחוק תובענות ייצוגיות.

27

28 81. המשיבה טוענת כי סעד השבת הסכומים שהופחתו בשל המשתנים המפחיתים מנוגד
29 להוראות הדין והרציונל בבסיס תפיסת השיפוי הביטוחי, נקבע בחוסר סמכות ובסתירה
30 להוראות חוק ולכן בטל. המבקש טוען כמובן את ההיפך ואף מוסיף כי המשיבה מנועה
31 מלטעון לגבי הסנקציה לרבות בהינתן שלא תקפה את חוזר המפקח בזמן אמת.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

1 סבורני כי ביחס לסעד של השבת הסכומים שהופחתו הצדק עם המשיבה, בעוד שלגבי הסעד
2 הנוסף / חלופי של כל סעד אחר שיש בו לפצות את הקבוצה בשל מעשי המשיבה ומחדליה,
3 הצדק עם המבקש. אנמק.

4
5 82. סעיף 56(א) לחוק חוזה הביטוח, שכותרתו "היקף החבות", קובע כך:

6
7 "חובת השיפוי של המבטח תהיה כשיעור הנזק שנגרם ובלבד שלא תעלה על הסכום
8 שנתחייב בו בחוזה (להלן – סכום הביטוח)".

9
10 סעיף 56(ג) לחוק חוזה הביטוח מורה:

11
12 "תגמולי הביטוח יחושבו באופן שיביאו את המוטב ככל האפשר למצב שהיה נמצא
13 בו אילו לא קרה מקרה הביטוח".

14
15 סעיפים אלה מבטאים את העיקרון הבסיסי בדיני ביטוח הקרוי עיקרון השיפוי – השבת
16 המבוטח למצבו עובר למקרה הביטוח על ידי שיפוי לפי שיעור הנזק הממשי שנגרם לו -
17 *restitutio in integrum* (ע"א 196/88 כלל חברה לביטוח בע"מ נ' הפועלים ליסינג בע"מ,
18 פ"ד מו(1) 756, 766 (1992); רע"א 3577/93 הפניקס הישראלי חברה לביטוח בע"מ נ'
19 מוריאו, פ"ד מח(4) 70 (1994)).

20
21 כפי שהודגש:

22
23 "המטרה הבסיסית בביטוח של נכסים היא להביא לכלל החזרת המצב לקדמותו,
24 הווה אומר: להעמיד את המבוטח במצב שהיה נתון בו אלמלא קרה אותו אירוע
25 שהסב את הנזק. אמור איפוא, שבביטוחים אלה התגמול והשיפוי צריכים
26 להצטמצם בגדר ההפסד הממשי שנגרם למבוטח בפועל. זהו היסוד הרעיוני של
27 חוזה שיפוי, ובכך תכליתו" (ע"א 631/83 "המגן" חברה לביטוח בע"מ נ' "מדינת
28 הילדים" בע"מ, פ"ד לט(4) 561, 578 (1985); ההדגשה אינה במקור).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

- 1 אחת ממטרותיו העיקריות של עיקרון השיפוי היא שלילת תמריץ אפשרי לגרימת מקרה
2 הביטוח במתכוון שכן הגבלת השיפוי לנזק שנגרם בפועל מונעת את האפשרות מהמבוטח
3 להתעשר כתוצאה מקרות מקרה הביטוח (גד טדסקי "ביטוח החיים במסגרת הביטוח
4 הכללית" מסות נוספות במשפט (תשנ"ב), 147, 157). ולא רק זו, תורת השיפוי היא למעשה
5 תורתו של ביטוח הרכוש (אליאס, עמ' 205).
- 6
- 7 83. הסנקציה הקבועה בסעיף 3 לחוזר המפקח מתעלמת מעקרון יסוד זה וסותרת אותו. יישומה
8 יוביל לכך שהמבוטח ישופה בסכום שמעבר לנזק שנגרם לו, בבחינת עשיית עושר ולא
9 במשפט.
- 10
- 11 שוויו של הרכב הניזוק באבדן גמור נגזר ממכלול האלמנטים השמאיים הרלבנטיים וביניהם
12 גם הבעלות הקודמת בו, כגון רכב מהשכרה וכיוב'. כך לפי מחירון לוי יצחק שהינו הבסיס
13 להסכמה לדרך קביעת השווי בפוליסה שהנפיקה המשיבה וכך – יש להניח – בפוליסות
14 שמנפיקות חברות ביטוח אחרות.
- 15
- 16 שיפוי המבוטח במלוא שווי הרכב תוך התעלמות מהמשתנים המפחיתים יביא איפוא לכך
17 שהשיפוי יעלה על שיעורו של הנזק, ולכך אין כל הצדקה.
- 18
- 19 84. נשאלת השאלה האם חרף האמור, יש ליישם את סעיף 3 לחוזר המפקח.
20
- 21 מעמד הנחיות המפקח על הביטוח נדון כאמור בעניין **אסולין**, בקשר לשאלה אם רשאית
22 מבטחת להוסיף בכתב הגנתה נימוקים לדחיית מקרה ביטוח שלא הובאו לידיעת המבוטח
23 בהזדמנות הראשונה, בניגוד להנחיות המפקח על הביטוח. תחילה עמד בית המשפט העליון
24 על סמכותו לפרסם הנחיות:
- 25
- 26 "סעיף 62(א) לחוק מעניק למפקח את הסמכות "...להורות למי שהתלונה עליו
27 לתקן ליקוי שהעלה הברור, בין למקרה שעליו התלונה ובין בדרך כלל..."...בית
28 המשפט קבע, כי נוכח תכליתו של החוק בדבר הגנה על מבוטחים, יש לפרש את
29 הסמכות על דרך ההרחבה, וכי היא כוללת את הסמכות להורות על תיקון ליקוי
30 באופן כללי...מדיניות משפטית ראויה צריכה איפוא לפרש בהרחבה את סמכות
31 המפקח וליתן להנחיותיו את תוקפן הראוי..."
- 32

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

1 ובאשר להנחיות מושא עניין **אסולין**, העוסקות כאמור בנימוקי מכתב דחייה:

2
3 "...בהנחיתו מיום 29.5.2002 חזר המפקח על הדברים, אולם סייג אותם באמרו כי:
4 "חברת הביטוח רשאית להעלות נימוקים נוספים מעבר לנימוק שהובא לידיעת
5 המבוטח בהזדמנות הראשונה, רק... מקום בו מדובר בעובדות או נסיבות שנוצרו
6 לאחר אותו מועד... או אם היה ביכולתה של חברת הביטוח לדעת עליהם, במועד
7 בו דחתה את התביעה"... הנחיות אלה משתלבות היטב במגמה של הרחבת חובת
8 הגילוי של המבוטח כלפי המבוטח, כחלק מחובת תום הלב, המוטלת על המבוטח...
9 **הנחיות המפקח לא קבעו חובה חדשה, כי אם העלו על הכתב אחד ההיבטים**
10 **והנגזרות של חובת תום הלב.**" (ההדגשות לעיל ולהלן בפסק הדין אינן במקור).

11
12 85. בהמשך הדברים עמד בית המשפט העליון על **החריגים** ליישום ההנחיות המדוברות:

13
14 "...מעיון בפסקי הדין שצורפו לבקשה, ושלטענת המבקשת סותרים את החלטות
15 בתי המשפט הקודמים בתיק דנא, עולה, כי **ככלל אימצו בתי המשפט את המדיניות**
16 **בדבר מתן תוקף להנחיות המפקח, ושרק בנסיבות מיוחדות יש לסטות מהן.** לדידי,
17 אין המבקשים יכולים להיבנות ממקרים אלה, שכן אין הנדון דומה לראיה. כך
18 בבש"א (חיפה) 12838/02 הכשרת הישוב חברה לביטוח בע"מ נ' גידולי שדה נטופה
19 אגודה שיתופית חקלאית בע"מ (השופט כהן) קבע בית המשפט, כי **"לדעתי אין**
20 **מקום להפעיל את הסנקציה שבהנחיית המפקח על הביטוח כאשר מדובר בתניה**
21 **המחריגה את הכיסוי הביטוחי, וזאת כאשר קיום התניה ברור וגלוי גם**
22 **למבוטח**..."... במקרה זה איפשר בית המשפט למבטחת להוסיף טענת הגנה בדבר
23 החרגת הכיסוי, שכן למבטחת הייתה ידועה העובדה, כי הסיכונים שבגינם תבעה
24 הוחרגו מחוזה הביטוח מלכתחילה... בבר"ע (חיפה) 1636/04 מנורה חברה לביטוח
25 בע"מ נ' ד.ס.א.ל מרחבים חברה לעבודות עפר בע"מ (השופטת בר-זיו) **ניתנה**
26 **למבטחת אפשרות להוסיף טענה, לפיה התביעה נולדה עקב מרמה של**
27 **המבוטח**..."

28
29 ועוד מסייג בית המשפט העליון:

30
31 **"...ייתכנו נסיבות – אם גם חריגות – שיצדיקו העלאתן של טענות נוספות בבית**
32 **המשפט מעבר לנטען בתשובות המבטחות למבוטחים, והדלת לא תינעל כליל.**
33 **נסיבות אלה, בסופו של יום, יהיו כאלה שהצדק זועק בהן כנגד יישום ההנחיה,**

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

1 **כגון שנטען למרמה של המבוטח - התובע, כבפרשת מנורה הנזכרת, ואין מקום**
2 **לקבוע רשימה סגורה."**

3
4 86. הנה כי כן, בעניין **אסולין** נקבע כי יתכנו נסיבות חריגות אשר יצדיקו סטייה מההנחיה –
5 "כאלה שהצדק זועק בהן כנגד יישום ההנחיה, כגון שנטען למרמה של המבוטח" (פסקה ד(6)).
6 עוד נפסק כי אין ביכולתה של ההנחיה להוסיף לפוליסה את מה שאין בה, כלומר להוביל
7 לכיסוי בגין סיכון שהוחרג ממנה, או כלל לא נכלל בה מעצם הגדרתו (רע"א 4339/08 **עזבון**
8 **המנוחה סלים ז"ל נ' כלל חברה לביטוח בע"מ**, פסקה י"ג (24.7.08); להלן – עניין **סלים**).
9

10 87. על רקע האמור לעיל, סבורני כי אין ליישם את ההנחיה בסעיף 3 לחוזר המפקח. שיפוי
11 המבוטח בגין נזק שלא אירע לו הינו מקרה שבו "**הצדק זועק בהן כנגד יישום ההנחיה**",
12 כלשון בית המשפט בעניין **אסולין**.

13 בעניין **אסולין** נימק בית המשפט את מסקנתו בין היתר בכך ש"**הנחיות המפקח לא קבעו**
14 **חובה חדשה, כי אם העלו על הכתב אחד ההיבטים והנגזרות של חובת תום הלב**".

15 בענייננו, סעיף 3 לחוזר המפקח קבע סנקציה שלא זו בלבד שלא בא זכרה בדין, אלא היא אף
16 סותרת את סעיף 56 לחוק חוזה הביטוח ואת עקרון היסוד הגלום בו.

17 כפי שבעניין **סלים** נקבע שאין ביכולתה של ההנחיה להוסיף לפוליסה את מה שאין בה, כלומר
18 להוביל לכיסוי בגין סיכון שהוחרג ממנה, או כלל לא נכלל בה מעצם הגדרתו, כך גם בענייננו.
19 אין ביכולתה של ההנחיה להוסיף כיסוי ביטוחי שלא נכלל בפוליסה והסותר את עקרון
20 השיפוי. ודוק, לא הוסכם בין הצדדים, כפי שמאפשר סעיף 56(ד) לחוק חוזה הביטוח, כי
21 השיפוי יעלה על שיעור הנזק. לפיכך יש לראות שיפוי כזה כחורג מהכיסוי בפוליסה.
22

23 הוראות חוזר המפקח באשר לסנקציה עומדות איפוא בניגוד לחקיקה ראשית – סעיפים 56(א)
24 ו - (ג) לחוק חוזה הביטוח - ואינן יכולות לגבור עליהן. כפי שנקבע בע"א 9294/16 **שמעון נ'**
25 **חברת איי די איי חברה לביטוח בע"מ** (4.2.20): "הוראות נוהל של רשות מינהלית, ובכלל זה
26 רשות רגולטורית, אינן יכולות לגבור על החוק... הנחיות הרגולטור כשלעצמן אינן יוצרות
27 נורמה חדשה, אלא מבהירות את הכללים הרלוונטיים החלים בתחום המפוקח, בהתאם
28 לקבוע בחוק" (פסקה 47).
29
30
31
32

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

1 המבקש מפנה לבש"א (מחוזי ת"א) 21303/04 (ת.א. 2405/04) **בן עמי נ' הדר בע"מ - חברה**
2 **לבטוח – הפניקס חברה לביטוח בע"מ** (14.1.10) (להלן – עניין **בן עמי**; בקשת רשות ערעור
3 נדחתה ולאמור בהחלטה במסגרתה אתייחס להלן בהקשר לסוגית התקיפה העקיפה).
4 בהחלטה בעניין זה נקבע כי משהפר מבטח את הנחיות חוזר המפקח בעניין גילוי המשתנים
5 המפחיתים בטרם כריתת חוזה הביטוח, ראוי לקבוע כי בעת קרות אירוע הביטוח, לא יוכל
6 המבטח להזדקק למשתנים אלו בעת חישוב תגמולי הביטוח וכי הסנקציה בה נוקט המפקח
7 עולה בקנה אחד עם הוראות חוק חוזה הביטוח. קביעה זו התבססה בעיקרה על הסיפא של
8 סעיף 3 לחוק חוזה הביטוח לפיו "תנאי או סייג לחבות המבטח או להיקפה יפורטו בפוליסה
9 בסמוך לנושא שהם נוגעים לו, או יצוינו בה בהבלטה מיוחדת; תנאי או סייג שלא נתקיימה
10 בהם הוראה זו, אין המבטח זכאי להסתמך עליהם".

11
12 בכל הכבוד, המדובר בהחלטת ביניים של בית משפט מחוזי שאינה מחייבת ערכאה זו. אשר
13 לסיפא של סעיף 3 לחוק חוזה הביטוח שהוזכרה כהנמקה מרכזית בעניין **בן עמי**, הרי שכפי
14 הוסבר לעיל, דעתי הינה כי המשתנים המפחיתים אינם בגדר תנאי או סייג להיקף חבות
15 המבטח.

16
17 **טענת התקיפה העקיפה**: טוען המבקש כי המשיבה מנועה מלתקוף את חוזר המפקח שכן לא
18 תקפה אותו בזמן אמת, בעת הוצאתו בשנת 2000 והמדובר בתקיפה עקיפה שאין להתירה.
19
20 אחד מפסקי הדין המכוננים הנוגעים לסוגיה זו הינו רע"פ 4398/99 **הראל נ' מדינת ישראל**,
21 פ"ד נד(3) 637 (2000); (להלן – עניין **הראל**). שם, המערערת הייתה מעורבת בתאונת דרכים.
22 למחרת החליט קצין משטרה לפסול את רישיון הנהיגה שלה למשך 60 יום. לפני שחלפו,
23 נמצאה המערערת נוהגת והועמדה לדין באשמה של נהיגה בזמן פסילה, אך טענה שאקט
24 הפסילה אינו חוקי בשל הפרת זכות הטיעון. בית המשפט העליון דחה דרך תקיפה תקיפה זו
25 וקבע כי:

26
27 "אחת השאלות החשובות, לפי ההלכה בדבר בטלות יחסית, היא השאלה של דרך
28 התקיפה של ההחלטה המינהלית: האם מדובר בתקיפה ישירה (direct attack) או
29 בתקיפה עקיפה (collateral attack)? דרך התקיפה עשויה להכתיב את תוצאת
30 התקיפה. תוצאה שהיא אפשר להגיע אליה בדרך של תקיפה ישירה, ייתכן שאי
31 אפשר יהיה להגיע אליה בדרך של תקיפה עקיפה...גם אם נפל בהחלטה פגם
32 המצדיק את ביטול ההחלטה בדרך של תקיפה ישירה, לא בהכרח יצדיק הפגם

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

1 תוצאה של ביטול החלטה גם בדרך של תקיפה עקיפה. התוצאה של תקיפה עקיפה
2 תלויה במידה רבה בנסיבות המקרה."

3
4 ומוסיף בית המשפט העליון:

5
6 "לדוגמה, עשוי להיות הבדל בתוצאה בין תקיפה של צו אישי (כגון – החלטה
7 לפסול רישיון) לבין תקיפה של תקנה בת-פועל תחיקתי (כגון – תקנה האוסרת
8 נהיגה של כל אדם בנסיבות מסוימות). ניסיון החיים, השכל הישר והאינטרס
9 הציבורי אומרים שבדרך-כלל אפשר וראוי לצפות מאדם שנפגע מצו אישי, אם
10 הוא טוען כי הצו בלתי חוקי, שיתקוף את הצו בתקיפה ישירה... לעומת זאת בדרך-
11 כלל אין מקום לצפות מאדם שיתקוף תקנה כללית, אלא אם וכאשר הוא נפגע
12 באופן אישי מתחולת התקנה, כגון כאשר הוא עומד לדין פלילי על הפרת התקנה.
13 במקרה כזה לא תהיה בפניו, מבחינה מעשית, דרך לתקוף את התקנה אלא הדרך
14 של תקיפה עקיפה, כלומר הדרך של טענת הגנה שהתקנה בלתי חוקית ובלתי תקפה.
15 לפיכך יש בדרך-כלל סיכוי טוב יותר לתקיפה עקיפה של תקנה כללית מאשר
16 לתקיפה עקיפה של צו אישי." (פסקה 10; ההדגשות לעיל ולהלן בפסק הדין אינן
17 במקור).

18
19 ובאותו מקרה:

20
21 "זאת דרך המלך לביקורת שיפוטית על צו פסילה של רישיון נהיגה: תקיפה ישירה
22 של הצו... ראוי להבהיר כי הדרך לתקיפה עקיפה של צו פסילה אינה חסומה. אולם
23 בתקיפה עקיפה של צו פסילה לא ייטה בית-המשפט לבטל את הצו למפרע, אלא אם
24 כן הנסיבות המיוחדות של המקרה, לרבות חומרת הפגם שנפל בצו, מצדיקות את
25 התקיפה העקיפה ואת הנפקות של בטלות למפרע" (פסקה 11).

26
27 ההבחנה בין תקיפה עקיפה של נורמה כללית לנורמה אישית נעשתה גם בדנ"א
28 1099/13 מדינת ישראל נ' גארד סוילס גארד אבו פריח ז"ל ו-34 אח' (12.4.15):

29
30 "הבחנה מרכזית שנעשתה בפסיקה ובספרות, המנחה את שיקול הדעת השיפוטי
31 בהכרעה האם להידרש בגדרה של תקיפה עקיפה לטענה המשיגה על החלטה
32 מינהלית, היא ההבחנה בין מעשה מינהל אינדיווידואלי לבין נורמה כללית. ישנה

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

- 1 ציפייה כי אדם יתקוף מעשה מינהל המופנה כלפיו ישירות, מבלי להשתהות, באפיק
2 ובערכאה המיועדים לכך. לעומת זאת, אם מדובר בנורמה כללית – כמו תקנה,
3 הנחיה מינהלית או מדיניות – התפיסה היא כי אין זה הוגן להטיל על הפרט את
4 הנטל להשיג עליה דווקא בתקיפה ישירה, על כל המשתמע מכך בהיבטי מיצוי
5 ההליכים מול הרשות, תזמון העתירה וביסוס תשתית עובדתית מתאימה. הנטייה
6 היא, לפיכך, לאפשר לפרט להעלות טענות בדבר חוקיותה של הנורמה הכללית
7 בתקיפה עקיפה, אם וכאשר תופעל נגדו או כאשר היא הופכת קונקרטית מבחינתו"
8 (פסקה 9 לפסק דינו של הנשיא בדימו' גרוניס).
- 9
10 90. האם חוזר המפקח הינו בגדר נורמה אינדיבידואלית (אישית) או בגדר נורמה כללית? סבורני
11 שבנסיבות המקרה, אין נפקא מינא לכך. בשני המקרים יש לאפשר את התקיפה העקיפה.
12
- 13 91. תחילה, אציין שנראה כי מדובר בנורמה כללית. אין ספק כי כל חברות הביטוח חוסות תחת
14 חוזר המפקח ולא רק המשיבה. ולא רק זו, תחולת חוזר המפקח אף רחבה יותר שכן סעיף
15 33(א) לחוק חוזה הביטוח קובע שבשלב המו"מ לכריתת חוזה הביטוח משמש סוכן הביטוח
16 שלוח של המבטח, ולכן הוראותיו של חוזר המפקח חלות על מאות ואלפי סוכני ביטוח.
17
- 18 יתר על כן, דומה שחוזר המפקח נועד גם לציבור המבוטחים. אמנם, מי שעליו לפעול לפיו הינן
19 חברות הביטוח, אך הוא נועד כאמור לכלל הציבור. ייתכן שמדובר בהוראה sui generis
20 המצויה בתחום דמדומים.
- 21
22 לכן, כנורמה כללית, תקיפתו העקיפה של חוזר המפקח אפשרית.
23
- 24 92. מכל מקום, אף אם הייתי רואה בחוזר המפקח נורמה אינדיבידואלית, סבורני כי בנסיבות
25 העניין יש להתיר את תקיפתה העקיפה. כאמור בעניין **הראל**, אם מתקיימות נסיבות מיוחדות
26 - לרבות חומרת הפגם שנפל – ניתן לשקול היתר לתקיפה עקיפה.
27
- 28 כך, בע"א 7958/10 **פלאפון תקשורת בע"מ נ' מדינת ישראל** (1.8.12), נקבע כי כאשר מעשה
29 המינהל לוקה בפגם חוקי או מוסרי חמור, יש לאפשר תקיפה עקיפה.
30

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

- 1 כאמור, נמצא כי שיפוי המבוטחים מעבר לשיעור הנזק הינו בניגוד לעקרון יסוד בדיני ביטוח,
 2 ולמעשה יביא להתעשרותם שלא כדין. נמצא כי הסנקציה הקבועה בחוזר המפקח הינה בניגוד
 3 לסעיף 56 לחוק חוזה הביטוח. נסיבות מיוחדות אלה מצדיקות מתן היתר לתקיפה עקיפה.
 4
- 5 93. ולא רק זו: עסקינן בהליך ייצוגי. בית המשפט העליון ציין בהקשר לכך כי "כלי התובענה
 6 הייצוגית כלי רב-ערך ורב-חשיבות הוא. ואולם בראש ובראשונה – ובכך עיקר – כלי רב-
 7 עוצמה הוא. ואמנם, כוחה הסינרגטי של התובענה הופך אותה לנשק בלתי קונבנציונלי, ואין
 8 פלא בדבר שמהלכת היא אימים על עוסקים למיניהם. בשל כך – בעיקר בשל כך – שומה עלינו
 9 לטפל בתובענה הייצוגית בזהירות יתרה משל הייתה **רימון-יד שנצרתו נשלפה מגופו...**"
 10 (דנ"א 5712/01 ברזני נ' בזק, חברה ישראלית לתקשורת בע"מ, פ"ד נו(6) 385, 407 (2003)).
 11
- 12 אופיו של ההליך והתוצאה שעשויה לצמוח ממנו מצדיקים אף הם, בנסיבות העניין, מתן
 13 היתר לתקיפה עקיפה.
 14
- 15 94. טוען המבקש כי במסגרת ההחלטה בבקשת רשות הערעור על ההחלטה בעניין **בן עמי** נאמר
 16 כי המשיבה מנועה מלתקוף את חוזר המפקח שכן הייתה צד להסדר פשרה מול המפקח על
 17 הביטוח שהוביל לנוסחו של החוזר נשוא המחלוקת (רע"א 2536/10 **הדר חברה לביטוח בע"מ**
 18 **נ' בן עמי**, פסקה 6 (12.9.11)).
 19
- 20 ראשית, בקשת רשות הערעור נדחתה ולכן כל אמירה בהחלטה במסגרתה הינה בבחינת
 21 למעלה מן הנדרש. שנית, בפסקה 6 להחלטה בבקשת רשות הערעור ציין בית המשפט העליון
 22 טרם אמירתו בדבר הסדר הפשרה: "מבלי להידרש לטענות המבקשת לגופם של דברים
 23 בהרחבה" ונחזה גם מאמירה זו כי מדובר באמרת אגב.
 24
- 25 שלישית, ראוי להעמיד דברים על דיוקם. במהלך שנת 2012 התנהלה תכתובת בין המשיבה
 26 לבין המפקח על הביטוח (נספחים 10-13 לתגובתה), אשר פרסם טיוטת הכרעה עקרונית
 27 להשבה מערכתית יזומה של חברות הביטוח של הכספים שהופחתו במקרה של אי הצגת
 28 המשתנים המפחיתים כנדרש (מהעמוד הראשון בנספח 10 עולה כי מדובר בטיוטה בלבד).
 29
- 30 ככל הנראה, השיח בין המפקח על הביטוח לחברות הביטוח בעניין זה החל עוד קודם לכך,
 31 בשנת 2011, כפי שעולה מסעיף 5 להחלטת בית המשפט העליון הנ"ל שהינה מיום 12.9.11.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

- 1 בתכתובת משנת 2012 המשיבה הציגה את עמדתה כי אין לפצות מבוטחים בשל אי ציון
2 משתנים מפחיתים בשל כך שהדבר נוגד את העקרון הבסיסי של שיפוי בגין הנזק שאירע בלבד
3 (נספח 13 לתשובה).
- 4
- 5 לכן, לא ניתן לומר כי המשיבה הסכימה לטיוטת החוזר האמורה או לפשרה כלשהי בסוגיה
6 זו. נהפוך הוא, עולה כי המשיבה התנגדה לטיוטת החוזר משנת 2012, שאף לא נחתמה
7 וממילא לא נכנסה לתוקף, כך שאיני סבור שנסיונות אלה משתיקות את המשיבה מתקיפת
8 חוזר המפקח.
- 9
- 10 95. לפיכך, לא מצאתי בהתנהלות האמורה משום הצדקה לשלול מהמשיבה את ההיתר לתקיפה
11 עקיפה של חוזר המפקח על הביטוח. זאת, הן בשל כך שכבר אז הביעה המשיבה את עמדתה
12 נגד סנקציה זו והן בשל חומרת הפגם בחוזר המפקח ותוצאותיו, כפי שהוסבר לעיל.
13
- 14 96. עם זאת, אין פירושו כי אין לציבור המבוטחים הרלבנטי, ובכללו חברי הקבוצה, כל סעד
15 כתוצאה מהפרות המשיבה את הדין, כפי שבואר לעיל.
16
- 17 בניגוד לאמור בסעיף 16 לסיכומי המשיבה, כאילו הסעד הכספי היחיד לו עתר המבקש הינו
18 השבת הסכום שנוכה בשל המשתנים המפחיתים, בסעיף ח' לרשימת הסעדים נתבקש
19 לחילופין או במצטבר, להורות על כל סעד אחר שיש בו כדי לפצות את חברי הקבוצה בגין
20 הנזקים בשל מעשי ומחדלי המשיבה לרבות "פיצוי לטובת הציבור" כאמור בסעיף 20(ג) לחוק
21 תובענות ייצוגיות.
22
- 23 97. כידוע, היקפו של הנזק אינו מתברר בשלב בקשת האישור אלא בשלב בירור התביעה
24 הייצוגית, ככל ואושרה (והשוו: ת"צ (מחוזי ת"א) 40614-04-19 מרכז רפואי קרית ספיר
25 בע"מ נ' ישראלכרט בע"מ (8.12.21)).
26
- 27 קשה להלום מצב בו מבטח מפר חובות המוטלות עליו בדין ואין בנמצא סנקציה העומדת
28 לזכות ציבור המבוטחים.
29
- 30 98. מבלי למעט מהסעדים האפשריים: כך, בדיני החוזים ניתן לפסוק סעד בגין נזק שאינו ממוני.
31 כך, סעיף 20(ה) לחוק תובענות ייצוגיות קובע כי "בית המשפט לא יפסוק בתובענה ייצוגית
32 פיצויים לדוגמה, וכן לא יפסוק פיצויים בלא הוכחת נזק, למעט בתביעה כמפורט בפרט 9
33 בתוספת השניה, ואולם אין באמור כדי למנוע פסיקת פיצויים בשל נזק שאינו נזק ממוני".

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

1 כך, פגיעה באוטונומיה של הפרט כבר הוכרה בדיני הנזיקין כראש נזק בר פיצוי. הכרה בראש
 2 הנזק של פגיעה באוטונומיה אינה מצטמצמת למקרים של רשלנות רפואית או לפגיעה
 3 באוטונומיה של הגוף בלבד. העקרונות שביסוד ההכרה בראש נזק זה והזכות החוקתית
 4 שעליהן נועדה הכרה זו להגן, מצדיקים במקרים מתאימים מתן פיצוי בגין פגיעה באוטונומיה
 5 גם בהתקיים עוולות אחרות כגון עוולות צרכניות (ע"א 10085/08 תנובה - מרכז שיתופי נ'
 6 עזבון המנוח תופיק ראבי ז"ל (4.12.11); עתירה לדיון נוסף נדחתה; ראו גם דפנה ברק-ארז
 7 "עוולות חוקתיות בעידן חוקי היסוד" משפט וממשל ט 103, 121-122 (תשס"ו)). ככל
 8 שבפגיעה באוטונומיה עסקינן, הרי שבכגון דא: "פטורים המערערים מלהוכיח את הקשר
 9 הסיבתי במובן של 'סיבתיות ההחלטה', קרי, האם הם היו נמנעים מלרכוש את המוצא
 10 אילולא ההטעיה" (ע"א 4333/11 סלומון נ' גורי, פסקה 27 (12.3.14)).

11
 12 כך, סעיף 20(ג) לחוק תובענות ייצוגיות מאפשר להעניק סעדים לטובת הציבור במקרים
 13 מתאימים אשר בהם אין זה מעשי להוכיח את הנזק שנגרם לכל אחד מבין חברי הקבוצה
 14 ומקל וחומר את הקשר הסיבתי בין אותו הנזק לבין התנהלות המזיק.

15
 16 כך, ודאי שניתן לשקול מתן צו עשה לתיקון אי הגילוי הנדרש, כפי שנתבקש בבקשת האישור.
 17
 18 היקפו וסוגו של הסעד, בין כזה או אחר, יוברר איפוא בהמשך הדרך.

19
 20 99. סיכומו של דבר, נקבע כי אין בנמצא אפשרות סבירה כי הקבוצה תזכה בסעד הקבוע בסעיף
 21 3 לחוזר המפקח, קרי השבת הסכומים שהופחתו בשל המשתנים המפחיתים, אך קיימת
 22 אפשרות סבירה לתשלום פיצוי לקבוצה שאיננה דווקא סכומים אלה ולצווים אחרים, לרבות
 23 צווי עשה.

24
 25 **ח. עילתו האישית של המבקש**

26
 27 100. עניינו האישי של המבקש נוגע לאי גילוי בעת התקשרות טלפונית בעת כריתת חוזה ביטוח
 28 להארכת פוליסה קיימת, בשנים 2017 ו- 2018.

29
 30 הקבוצה מוגדרת "כל מי שקיבל ו/או יקבל תגמולי ביטוח מן המשיבה בגין פוליסת ביטוח
 31 מקיף לרכב, ב'אבדן גמור' או 'אבדן הלכה למעשה', בסכום מופחת לאור 'משתנים מפחיתים',
 32 זאת מבלי שמשנתנים אלו יוצגו לו בשלב הטרם חוזי...". כלומר, זו כוללת גם מבוטחים

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

1 שהתקשרו בהתקשרות ראשונה לכריתת חוזה ביטוח או חידוש, ולא מגבילה עצמה בדרך
2 ההתקשרות, גם כזו שנעשתה בערוץ הטלפוני וגם באמצעות האינטרנט.
3
4 101. כאמור בפסיקה, "תובע ייצוגי רשאי לייצג את כל מי שהשאלות המהותיות המתעוררות בגדר
5 תביעתם מתעוררות בתביעתו האישית, וזאת גם אם תביעתו האישית שונה מהן במאפיינים
6 שאינם מהותיים" (רע"א 2047/17 אגד אגודה שיתופית לתחבורה בישראל בע"מ נ' נאור,
7 פסקה 7 (27.6.17)).
8

9 האבחנה נוגעת למהותיות השוני:

10
11 "הלכה היא כי בית המשפט לא יידחה בקשה לאישור תובענה ייצוגית בשל קיומה
12 של שונות בין חברי הקבוצה אלא במקרים שבהם ברור כבר בשלב בקשת האישור
13 כי לא ניתן להתגבר על הקשיים שמעוררת שונות זו באמצעות הכלים שמעמיד סעיף
14 20 לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 או פתרונות אחרים שנדונו בפסיקה"
15 (רע"א 4114/17 כמיפל בע"מ נ' זוהר (2.11.17), פסקה 6).
16

17 כן נפסק בהקשר זה:

18
19 "לפיכך, אף אם נניח כי לתובעת המייצגת אין עילה אישית ביחס לטענת המדד
20 החד-כיווני... אין מניעה שהתובעת המייצגת תייצג את כלל חברי הקבוצה ביחס
21 לשתי הטענות הקשורות זו בזו... שלישית, כבר הבחנתי בעבר בין תובענות ייצוגיות
22 שבהן עילת התביעה האישית היא מהותית לבריור התובענה, לבין אלו המתמקדות
23 בהתאמה שבין פעולות הנתבעת לדין – אשר בהן אין חשיבות של ממש לעילת
24 התביעה של חבר קבוצה כזה או אחר" (עניין מלכה, פסקה 10).
25

26 102. המשיבה הודתה כי בשיחות ההתקשרות הטלפונית - לראשונה או בכריתת חוזה לחידוש - לא
27 מצוין דבר המשתנים המפחיתים. מכל מקום, כך הוכיח המבקש שנעשה בעניינו, ולא נטען
28 לתקלה נקודתית. אין שוני, ודאי לא מהותי, בין התקשרות ראשונה לבין התקשרות לכריתת
29 חוזה להארכה, המצדיק דחית הבקשה לגבי התקשרות שהינה התקשרות ראשונה.
30

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

- 1 כך גם לגבי התקשרות באמצעות האינטרנט : מאפייני חברי הקבוצה המתקשרים עם המשיבה
2 בשיחה טלפונית אינם שונים שוני מהותי ממאפייני אלו המתקשרים באמצעות האינטרנט,
3 ודאי לא כזה המצדיק דחית הבקשה בקשר לאחרונים.
4
5 מכל מקום, גם אם בהמשך יימצא שוני מסוים, הרי שניתן להתגבר עליו באמצעות הכלים
6 שמקנה סעיף 20 לחוק תובענות ייצוגיות, דוגמת פיצוי שונה לכל תת קבוצה.
7
8 ועוד, אף אם יימצא בעת בירור התובענה שוני המצדיק דחיית התובענה בהקשר לחלק מחברי
9 הקבוצה בהתאם לאמור הרי שכך ייעשה, אך לעת הזו הוכחה אפשרות סבירה לגבי כל
10 המקרים הנ"ל כי התובענה תוכרע לטובתם.
11
12 103. לכן, מצאתי כי עניינם של כלל חברי הקבוצה בבקשת האישור דומה או למצער דומה במידה
13 מספקת, גם אם אינו זהה לחלוטין ועומד בתנאי סעיף 8(א) לחוק תובענות ייצוגיות.
14
15 **ט. סוגיות נוספות ויתר התנאים הדרושים לאישור תובענה כייצוגית**
16
17 104. אשר ליתר התנאים הדרושים לאישור תובענה כייצוגית בהתאם לסעיף 8(א) לחוק תובענות
18 ייצוגיות, מצאתי לקבוע כי גם הם מתקיימים במקרה שלפנינו.
19
20 105. אינני מוצא לקבל את טענת המשיבה לפיה לא ניתן לדון בתובענה כייצוגית, הואיל וכל מקרה
21 תלוי בנסיבות הפרטניות של כל עסקה, שכן המשיבה הודתה בדבר מדיניות הגילוי, או למעשה
22 אי הגילוי בדרכי התנהלותה והוראות הדין בעניין ברורות, כפי שפורט לעיל. בהתחשב בכל
23 אלה, הנני סבור כי מתקיים התנאי הקבוע בסעיף 8(א)(2) לחוק תובענות ייצוגיות, לפיו
24 תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות העניין.
25
26 106. עוד מצאתי כי מתקיימים התנאים הקבועים בסעיפים 8(א)(3) ו-4 לחוק תובענות ייצוגיות,
27 קרי כי קיים יסוד סביר להניח כי עניינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בדרך הולמת
28 ובתום לב, ולמצער לא מצאתי כי הונחה תשתית המבססת קביעה אחרת לעניין זה.
29
30 המשיבה טענה כי המבקש אינו תם לב שכן הסתיר את דבר היותו סוכן ביטוח ואף הקים
31 "סטארט אפ" בתחום, דבר שהודה בו בחקירה הנגדית (עמ' 22 לפרוטוקול, ש' 1-12).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

- 1 המבקש העיד כי בעת קרות התאונה בשנת 2018 היה סטודנט לביטוח בתחום הפנסיוני ולא
2 בתחום האלמנטרי הרלבנטי לענייננו וכי את אותו סטארט אפ הקים בשנת 2021. המבקש
3 העיד כי בשנת 2021 רצה לעשות רישיון גם בתחום האלמנטרי בשל הסטארט אפ שעסק בכך.
4 במהלך הרצאה הוזכר ענין המשתנים המפחיתים והוא נזכר שסכומים אלה הופחתו
5 מהתשלום שקיבל כשלוש שנים לפני כן (שם, ש' 15-24).
6
7 אינני רואה כל חוסר תום לב בכך. העובדה שהמבקש להיות תובע ייצוגי עוסק בתחום המדובר
8 אינה שוללת כשלעצמה את כשירותו להיות תובע ייצוגי. קל וחומר, כאשר המבקש מסביר
9 את דרך הבאת העניין לידיעתו, הסבר המקובל עליי.
10
11 כך גם לגבי טענת המשיבה כי המבקש הסתיר כי קיבל ממנה את המייל טרם חידוש הפוליסה
12 הכוללת את מפרט הפוליסה. קבעתי לעיל כי יש ליתן אמון בדברי המבקש לפיהם לא הבחין
13 במייל זה מתוך כמעט 200 מיילים ששלחה לו המשיבה, ובכל מקרה אין במייל גילוי כנדרש
14 בדבר המשתנים המפחיתים.
15
16 למצער, אף אם הייתי מוצא כי המבקש נהג בחוסת תום לב כאשר הסתיר זאת, אין הדבר
17 עולה, בנסיבות, כדי הצדקה לשלילת תום ליבו במידה הפוסלת אותו מלשמש תובע ייצוגי.
18 ברע"א 3698/11 שלמה תחבורה (2007) בע"מ נ' ש.א.מ.ג.ר. שירותי אכיפה בע"מ, פסקה
19 ל"ב (6.9.17) צוין, מבלי למצות, כי הצדקה לדחות בקשה לאישור תובענה כייצוגית עשויה
20 להימצא כאשר בית המשפט משתכנע כי התובענה הוגשה ממניעים אשר בינם לבין התכליות
21 שאותן נועד הליך הייצוגי לשרת אין ולא כלום, כגון רצון לפגוע במתחרה עסקי, או רצון
22 "לסחוט" פשרה או ניסיון להפעיל לחץ על הנתבע כאמצעי להשגת מטרות אחרות, שהן זרות
23 לתובענה. הייצוגית ולתכליות שהיא נועדה להשיג. כזאת לא אירע בענייננו.
24
25 107. המשיבה חלקה על אופן חישוב הנזק. סעיף 4(ב)(1) לחוק תובענות ייצוגיות קובע כי "בבקשה
26 לאישור שהוגשה בידי אדם כאמור בסעיף קטן (א)(1) – די בכך שהמבקש יראה כי לכאורה
27 נגרם לו נזק".
28
29 בהתאם, הכרעה בעניין חישוב וכימות גובה הנזק הקבוצתי אינה נדרשת בשלב הבקשה
30 לאישור התובענה כייצוגית, אלא רק לאחריה, ככל שתאושר.
31

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

1 108. כיוון שנקבע כי אין אפשרות סבירה לקבלת סעד ההשבה בדבר הפחתת המשתנים המפחיתים
2 הרי שלא מתקיימת עשיית עושר ולא במשפט.

3

4

י. סוף דבר

5

6 109. לאור המפורט לעיל, הבקשה לאישור התובענה כייצוגית מתקבלת, לגבי הקבוצה כפי
7 שהוגדרה בבקשה ובעילות ובסעדים כמפורט לעיל. התובע המייצג יהיה מיוצג על ידי עו"ד
8 משה בן דרור.

9

10 בהתאם להוראות סעיף 11(א) לחוק תובענות ייצוגיות, רשאי כל חבר קבוצה שברצונו לא
11 להיכלל בקבוצה, להודיע על כך לבית המשפט תוך 45 ימים מיום פרסום החלטת האישור.

12

13 כתב הגנה יוגש תוך 60 יום.

14

15 110. מודעה על קבלת הבקשה תפורסם ביומונים "ידיעות אחרונות" ו"גלובס", ושטחה לא יפחת
16 מרבע עמוד. בהוצאות המודעה תישא המשיבה. ב"כ המבקש ידאג לפרסמה תוך 15 ימים
17 ויודיע על אודות קבלת בקשת האישור לכל גורם שיש להודיעו לפי חוק תובענות ייצוגיות.

18

19 111. בשים לב להיקף ההתדיינות, הנסיבות והתוצאה, המשיבה תשלם למבקש הוצאות הבקשה
20 בסך 50,000 ₪.

21

22 **נקבע לקדם משפט במעמד בעלי הדין ליום 17.7.25 שעה 11:30 (שעה).**

23

24 **המזכירות תשגר החלטה למנהל בתי המשפט לשם רישום בפנקס תובענות ייצוגיות.**

25

26 ניתנה היום, ד' ניסן תשפ"ה, 02 אפריל 2025, בהעדר הצדדים.

27

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 47035-07-21 אלבז נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

יעקב שקד, שופט